ఓమ్.

పురాణచంద్రిక.

రెండవ భాగము.

కవికుమార,

మహావాది వేంకటరత్న విరచితము.

Sold By

RAMA & CO., BRANCH: TENALI.

1930

Price As. 6.

ఓమ్.

పురాణచంద్రిక.

రెండవ భాగము.

కవికుమార,

మహావాది వేంకటరత్న విరచితము.

Sold By

RAMA & CO., BRANCH:

TENALI.

1930

కమలా ప్రెస్, తెనాలి.

Price As. 6.

విషయసూచిక

ఓమ్.

పురాణచంద్రిక

రెండవ భాగము.

౧. పరశురామోపాఖ్యానము.

(శ్రీ పద్మపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము చంద్రవంశపువాఁడైన గాధి యను నొక రాజోత్తముఁడు గలఁడు. ఆతఁడు సమస్త ధర్మముల నెఱిఁగినవాఁడు. సకల సద్గుణములు గలవాఁడు. మనుధర్మమును దప్పక యా గాధిరాజు రాజ్యపరిపాలన మొనర్చుచుండెను. ఒకనాఁ డా నృపాలుని కడకు ఋచికుండను నొక ఋషీశ్వరుఁ డరుదెంచి, దగిన విధమున నాతనిచే సత్కరింపఁబడిన యనంతర మాతనిఁ జూచి 'రాజా! నేను గృహస్థాశ్రమము గైకొనఁ దలంచి యుంటిని. కాని నాకుఁ దగిన కన్యారత్న మెచ్చటను లభింపలేదు. నీ పుత్త్రిక సకల సద్గుణ సంభరిత యనియు, సుశీలయనియుఁ దెలిసికొని, నీ చెంత కరుదెంచితిని. కావున నీ కొమార్తెను నాకిచ్చి పెండ్లి సేయు' మని

విషయసూచిక

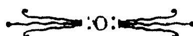

ఓమ్.

పురాణచంద్రిక

రెండవ భాగము.

౧. పరశురామోపాఖ్యానము.

(శివపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము చంద్రవంశపువాఁడైన గాధి యను నొక రాజోత్తముఁడు గలఁడు. అతఁడు సమస్త ధర్మముల నెఱింగినవాఁడు. సకల సద్గుణములు గలవాఁడు. మను ధర్మమును దప్పక యా గాధిరాజు రాజ్యపరిపాలన మొనర్చుచుండెను. ఒకనాఁడా నృపాలుని కడకు ఋచికుండను నొక ఋషీశ్వరుఁ డరుదెంచి, దగిన విధమున నాతనిచే సత్కరింపఁ బడిన యనంతర మాతనిఁ జూచి ‘రాజా! నేను గృహస్థాశ్రమమును గైకొనఁ దలంచి యుంటిని. కాని నాకుఁ దగిన కన్యకామణి యెచ్చటను లభింపలేదు. నీ పుత్త్రిక సకల సద్గుణ సంభరిత యనియు, సుశీలయనియుఁ దెలిసికొని, నీ చెంత కరుదెంచితిని. కావున నీ కొమార్తెను నాకిచ్చి పెండ్లి సేయు’ మని

యడిగెను. గాధిరాజున కిది మనస్తాపమునకుఁ గారణ మయ్యెను. నవయౌవనవతియు, నద్వితీయ సౌందర్యవతియు, రాకుమారియు, నగు తన తనయను నొక జడదారికిచ్చుట కాతని హృదయ మొప్పినదికాదు. కాని యియ్యనని చెప్పినఁ దపశ్శాలియగు నాతఁ డలిగి శపించునేమో? ఏమియుఁ బాలు వోవక యెట్లైనను, మిష పెట్టి యా ఋషీశ్వరునిఁ బంపుద మని నిశ్చయించుకొని యా నృపాలుఁడు ఋచికునిఁ జూచి 'అయ్యా! మీయట్టి మహానుభావులకుఁ గన్యనిచ్చుట యను నది పూర్వపుణ్య పరిపాకంబువలన లభించునుగాని యూరకే లభింపనేరదు. అయినను నా దొక విన్నపంబుగలదు. నల్లని చెవులును, దెల్లని దేహకాంతియును గల వేయిగుఱ్ఱముల నెవ్వఁడొసంగునో యట్టి వానికి నా తనయ నిచ్చుటకుఁ దల పోసియుంటిని. పెద్దలు మీకుఁ దెలియనిదేమున్నది? నా తలంపునకు భంగము గలుగకుండునట్లు మీరొనర్తురేని నా పుత్త్రికను మీ కియ్యఁగల' నని తెలుప, నల్లెయని యాతఁ డరిగి నిజ తపోబలంబువలన వరుణుని మెప్పించి, గాధిరాజడి గిన వేయి గుఱ్ఱముల నాతని వలనఁ బడసెను. ఋషికుఁడు గుఱ్ఱములఁ గొని వచ్చినంత గాధిరాజు మాఱుమాటాడక, సత్యవతియను పేర నొప్పు తన పుత్త్రికను నాతని కొసంగి పెండ్లి గావించెను. గాధిరాజునకుఁ బుత్త్రికా సంతానము

దప్పు, పుత్త్రి సంతానము లేదయ్యెను. ఋచికుఁడు తపః ప్రభావసంపన్నుఁడని యెఱింగి, యాతని యత్తగారును, భార్యయును, బుత్త్రిసంతానంబు గలుగు విధంబు నారయ వలసిన దని ప్రార్థింప, నతండును దన తపోమహిమంబువలన బ్రహ్మ మంత్రములతో నొక పాయసంబును, క్షత్రియ మంత్రములతో నొక పాయసంబును, దయారుచేసి స్నానార్థమై నదికరిగెను. ఆతఁడు తిరిగి వచ్చు లోపల బ్రహ్మమంత్ర ప్రయుక్తంబగు పాయసంబును, నాతని యత్తగారును, క్షత్రియ మంత్ర ప్రయుక్తంబగు పాయసంబును నాతని భార్యయును గ్రోలిరి. అందువలన సత్యవతికి జమదగ్నియు, నామె తల్లికి విశ్వామిత్రుఁడును బుట్టిరి. బ్రహ్మమంత్ర ప్రభావంబు వలనఁ బుట్టిన వాఁడగుట వలన విశ్వామిత్రుఁడు బ్రహ్మర్షియయ్యెను. క్షత్రియ ప్రభావంబు వలనఁ బుట్టిన వాఁడగుట వలన జమదగ్ని, క్షాత్ర తేజంబుగలవాఁడయ్యెను. జమదగ్ని యుక్త కాలంబున రేణుకయను కన్యను బరిణయమాడెను. ఆమెకు నల్వురు కుమారులు గలిగిరి. వారిలోఁ గడ గొట్టువాఁడు పరశురాముఁడు. ఇతఁడచ్చమగు క్షత్రియ పౌరుషంబు గలవాఁడు.

పరశురాముఁడు శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క యవతారమని కొందఱుసెప్పుదురు. ఇతనికి ముఖ్యమైన యాయుధము

కుమారుఁడు. ఇతఁడు దివ్యమైన పితృభక్తిగలవాఁడు. మహాతపో నిధి. ఒకనాఁ డితని తల్లియగు రేణుక, జలమును గొని వచ్చుటకై గంగానదికరిగి, యచ్చోట సతులతో జలక్రీడసలుపు చున్న చిత్రరథుఁడను గంధర్వునిఁ జూచి, మనంబుచలించి నదై, కొంత తడవు నిలిచెను. అందువలనఁ గొంతయాలస్య మయ్యెను. ఆమె జలమునుగొని యాశ్రమమున కరుదెంచి నంతనే, జమదగ్ని తనదివ్యదృష్టివలన నామెయాలస్యమునకుఁ గారణమును దెలిసికొని, కినుకవహించినవాఁడై, కుమారులను జూచి, యామెను సంహరింపవలసినదని యాజ్ఞాపించెను. కాని మొదటి ముగ్వురు కుమారు లాతని యాజ్ఞను శిరసావహింపరైరి. అప్పుడు పరశురాముఁడు పితృభక్తిగలవాఁడగుట వలనఁ దండ్రి యాజ్ఞానుసారము తన తల్లిని వధించి, తానేహస్తముతోఁ దన తల్లిని నఱికెనో, యట్టి తన హస్తమును గూడ నఱికికొని, తండ్రి చెంత కరిగెను. జమదగ్నియుఁ దన యెడల నాతని కున్న భక్తి కెంతయు సంతసించి, యేమి వలయునో కోరుకొన వలసినదని తెలుప నాతండును దన తల్లిని బ్రదికింప వలసినదని కోరెను. ఆతఁడును రేణుకను బ్రదికించి, కుమారునకుఁ దిరిగి హస్తమువచ్చున ట్లనుగ్రహించెను. అనంతరము కొంత కాలంబునకుఁ బరశురాముఁడు తండ్రి వలన ననుజ్ఞఁబొంది తపంబున కరిగెను. బాలకులారా! పరశు

రాముఁడు తండ్రి యాజ్ఞా ప్రకారము తల్లిని వధించినాఁడని మనము గూడ నట్లు సేయఁగూడదు. తిరిగి బ్రతికించు సమర్థత యున్నచో మన మట్లు సేయవచ్చును.

ఒక నాఁడష్టాదశ ద్వీపములకుఁ జక్రవర్తియైన కార్తవీర్యార్జునుఁడను నతఁడు మృగయావ్యాపారంబునఁ దగిలియరణ్యంబులఁ గ్రుమ్మరుచు మధ్యాహ్న మగునప్పటికి జమదగ్నియాశ్రమమును జేరెను. అప్పుడు జమదగ్ని యతిథిసత్కారమొనర్పఁదలఁచి యాతనిఁ జేరంజని ‘రాజా! భోజనమునకు వేళ యతిక్రమించినది. ఆలస్యమెందుకు? భోజనము నొందుదువు లెమ్మని పలుకఁ గార్తవీర్యుఁడు ‘ఋషీశ్వరా! నేనొక్కఁడనుగాను. అనేక వేలమంది సైనికులు నావెంటఁ గలరు. వారందఱికిని మీరు విందొనర్పఁజాలరు. వారిని విడిచి నేను భుజించుటయు సమంజసముగా’దని విన్నవింప జమదగ్ని ‘రాజా! అవిచారము నీకు వలదు. నీకును నీవారికిని విందొనర్పఁ గలను. లెమ్ము. వేళ యతిక్రమించుచున్న’దని నుడివి తన కామధేనువును బిలిచి, రాజునకును సైనికులకును, షడ్రసోపేతంబుగ నాహారంబును గూర్పవలసినదని తెలుప నాసురభియు నిజ ప్రభావంబువలన సర్వంబును దృటికాలమున సమకూర్చెను. కార్తవీర్యుఁడు తన పరివారముతో విందారగించెను. భోజనానంతరము సురభియొక్క ప్రభావమునకు

మిక్కిలి వింతపడుచు, నట్టియావు తనకుండుట మేలని తలంచినవాఁడై, జమదగ్నిని జేరంజని 'మహాత్మా! ఏకాంగులగు మీకీ సురభితో నిమిత్తమేమి గలదు? నేను జక్రవర్తిని. అనేకవేల సైనికులు నాకుఁ గలరు. ఇట్టి యావత్సమయంబులందు వారల కాహారమును గూర్చుట నాకు మిక్కిలి కష్టముగా నున్నది. కావున మీసురభిని నాకొసంగుఁడు. అదినాకెంతయు బ్రయోజనకారి యగును.' అని నుడివెను.

జమ.—రాజా! ఇదియేమి? రాజు లిచ్చువారలేగాని పుచ్చుకొనువారు గారుగదా? పుచ్చుకొనుట బ్రాహ్మణ ధర్మముగాని రాజ ధర్మము గాదుగదా?

కార్త.—మునీంద్రా! ఏమట్లు సెలవిచ్చెదరు? ఉత్తమ పదార్థమును గొనుట మూర్ధాభిషిక్తులకు సదాచారమైయున్నది గదా?

జమ.—అట్లని యెందు చెప్పఁబడియున్నది?

కార్త.—ఎందని యడుగనేల? ఇది మొదటినుండియు వచ్చుచున్న యాచారమే. ఇందుకు శాస్త్ర ప్రమాణం బనవసరంబు. ఓమునీశ్వరా! మీరియ్యకున్నను, బలాత్కారముననైన నేనీసురభిని గొనిపోయెదను. నాబాహుబల పరాక్రమంబులు మీరెఱుంగనివి గావు.

జమ——ఓహో! అట్లనా? బ్రాహ్మణులు శాపాయుధులని యెఱుంగవు గాబోలు? బ్రహ్మతేజంబుమోలి నితరంబు లన్నియు నిష్ప్రయోజనంబులని యెఱుంగవు గాబోలు. 'వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః' అను కరణి నీకు వినాశకాలము డగ్గరించుట వలననే, నీకీ దుర్బుద్ధి వొడమినది. మాటలేల? చేతనగుచో సురభినిఁ గొనిపొమ్ము.

జమదగ్ని మాటలకుఁ గార్తవీర్యుఁడు కనలినవాఁడై, సైన్యంబులఁ బురికొల్పుకొని, యా మునిసత్తముని నెదిరించెను. అప్పుడతఁడు కామధేనువు సహాయంబున సైనికుల సృజించి కార్తవీర్యు నెదుర్కొనెను. అంత నుభయ పక్షముల వారికిని బోరు ఘోరమయ్యెను. కార్తవీర్యుఁడు జమదగ్ని నెదిరించి పెక్కుగతుల యుద్ధ మొనర్ప సాగెను. అమ్మునినాతని ననేకవిధంబుల నొప్పింపఁ దొడంగెను. కార్తవీర్యుఁడు సామాన్యుఁడుగాఁడు. అతనికి వేయి చేతులు గలవు. లక్షల కొలఁది సైన్యములు గలవు. అంతియగాక యాతఁడంబికకుఁ బ్రియమైన భక్తుఁడు. అందువలన నాతనికి దేవి సహాయము పూర్తిగాఁ గలదు. మఱియు నాతని కనేక దివ్యాస్త్రములు గలవు. ఇన్ని కారణంబులవలన నాతఁడు తపోనిధియగు జమదగ్నిని లక్ష్యపెట్టక పోరఁ దొడంగెను. కాని

జమదగ్ని వలన నాతఁడు ముమ్మాఱోడి పోయెను. ఓడి పోయి నను నాతఁడు యుద్ధమును మానలేదు. ఈ విధముగా నిరువది యొక్క రోజు పోరు ఘోరముగా జరిగెను. ఆనాఁడు కార్తవీర్యునకు దేవి ప్రత్యక్షమై యొక శక్తి బాణము ననుగ్రహించెను. ఆ బాణమును గన్నుల కద్దికొని, దేవిని స్మరించుచు, వింట సంధించిన వాఁడై, జమదగ్ని మీఁదఁ బ్రయోగించెను. అయ్యది యమోఘమగుట వలన దానిచేత జమదగ్ని విగత జీవుఁడయ్యెను. కార్తవీర్యుఁ డంతట నిలువక యాతని మొదటి మువ్వురు కుమారులను గూడఁ బట్టి చంపెను. ఇట్లు జయలక్ష్మిఁ గైకొని, సురభిని బలాత్కారముగాఁ గొని పోయెను. కాని యా సురభి తన ప్రభావముచేత నింద్రలోకమున కరిగెను. పాపము! ఎద్దాని కొఱకింతగా నాతఁడు యుద్ధమొనర్చి, బ్రహ్మహత్యా మహాపాతకమునకు గూడ లోనయ్యెనో, యట్టి సురభి యాతనికి లభింపక పోయెను.

భర్తృ మరణమును, గుమారుల మరణమును, దెలిసికొని రేణుకాదేవి మిక్కిలి విలపించుచుఁ బతిలేని జీవన మెందుకని సహగమన మొనర్ప నిశ్చయించుకొనెను. కాని యామెకుఁ బగ సాధింప వలయు ననెడి కోరిక మిక్కుటముగా నుండెను. క్షత్రియుల కింత కండకావరమా? యని యామె కినుక వహించెను. అందువలన నేమి ప్రయోజనము

గలదు? అబలయగు నామె శాస్త్రవిద్య నెఱుగఁగనే గలదా? తన చిన్నకుమారుఁడగు పరశురాముఁడే యీ పనిని నిర్వహించువాఁడని యామె ధైర్యము నవలంబించి, యాతని రాకకై వేచియుండెను. బ్రహ్మస్వము నపహరించిన వారికిని బ్రహ్మహత్య గావించిన వారికినిఁ దగినదండనము లభించి తీరును. ఆ పాపఫలమును నట్టి వారు వెంటనే యనుభవించి తీరవలయును. ఇట్టి దుర్జాతి నశించినఁ గాని భూభారము దగ్గదు. అట్టి వినాశమునకుఁ గాలము సమీపించినది.

ఇట్టి సమయమునఁ బుష్కర తీర్థమునఁ దపము సేయుచుండిన పరశురామునకుఁ గనుల వెంట నకారణముగా నీరు గారుటయు నెడమభుజ మదరుటయు సంభవము లయ్యెను. అప్పుడీతఁ డీయశుభ సూచకములవలనఁ దల్లిదండ్రులకు నన్నలకు నేమి కీడు కలిగెనో యని శంకించి యాక్షణముననే బయలుదేరి తండ్రియాశ్రమమున కరుదెంచెను. ఆతఁ డరుదెంచు నప్పటికి రేణుక పెద్ద పెట్టున విలపించుచుండెను. పరశురాముఁడు రోదన కారణమేమని తల్లి నడుగ నామె సర్వమును దెలియఁజేసెను. అంత నతఁడు కోపపరవశుఁడై పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ ఓ ఇంద్రాది దేవతలారా! ఓ భూమ్యాకాశములారా! ఓ పంచభూతములారా! ఓ త్రిమూర్తులారా! వినుఁడు. వినుఁడు. నాతండ్రిని నాయన్నలను సంహరించిన

నా క్షత్రియవీర్యాని సంహరించి యాతనిరక్తమున నాతండ్రికిఁ దర్పణ మొసంగెదను. ఇంతియగాదు. ఏవంశము నాతండ్రిఁ బ్రాణములఁగొనెనో, యట్టి క్షత్రియవంశమును సమూలముగా నశింపఁ జేసెదను. ఇట్లొనర్ప కున్నఁ బితృద్రోహులు వోవు గతికిఁ బోవువాఁడ' నని ఘోరముగాఁ బ్రతిజ్ఞఁజేసెను. అతనికిఁ బ్రతిజ్ఞకు లోకము లన్నియుఁ దల్లడిల్లెను. కుమారుని ప్రతిజ్ఞను విని రేణుక మనస్తాపమును పీడినదై, భర్తతో సహగమన మొనర్చెను. రేణుకాజమదగ్నుల చితి ప్రజ్వరిల్లుట చూచినంతనే, పరశురాముని క్రోధాగ్నియు బ్రజ్వరిల్లెను. చితియందుఁ బ్రజ్వరిల్లిన యగ్ని యా మునిదంపతులను సమూలముగా దహించెను. పరశురాముని యందుఁ బ్రజ్వరిల్లిన క్రోధాగ్ని యింక క్షత్రియవంశమును సమూలముగా దహింప నుండెను. పరశురాముఁడు తల్లిదండ్రులకును, నన్నలకును, నుత్తరక్రియలఁ గావించెను. ఆహా! ఇతని వలన క్షత్రియ వంశమునకుఁ గూడ నుత్తరక్రియలు జరుగనున్నవి కాబోలు?

పరశురాముఁడు తన వారి కంత్యక్రియల నొనర్చిన యనంతరము, ముందొనర్పవలసిన యమానుష కృత్యంబు నకుఁ దగిన సహాయమును బొందుటకై, తొలుఁ దొల్త కైలాసంబున కరిగి, పార్వతీపరమేశ్వరులకు వందనం బొనర్చి, తన

ప్రతిజ్ఞను మహాదేవునకుఁ దెలియఁ జేసినవాఁడై, యేత త్కార్యనిర్వహణమునకుఁ గాను పాశుపతాస్త్రము నొసంగ వలసినదని ప్రార్థించెను. అప్పుడు పార్వతి తనభర్తనుఁ జూచి, "మనోవల్లభా! ఈతనికి మీరెంతమాత్రమును పాశు పతంబు నొసంగవలదు. కార్తవీర్యార్జునుఁడు నాకుఁగూర్చిన ప్రియభక్తుఁడు. అట్టి నాభక్తుని చావునకు నేనెంతమాత్ర మంగీకరింప' నని పలుక పరశురాముఁడు దేవిఁజూచి "తల్లీ! ఇట్లువలుక నీకుఁదగునా? కన్నకుమారుఁడైనను దుర్మార్గుఁ డగుచో, నట్టివానిని దండింపవలసినదని గదా ధర్మములు వలుకుచున్నది? అట్టియెడ బ్రాహ్మణాపకారుఁడగు నీభక్తుఁడు దండ్యుఁడుగాఁడా? ఈ మహాదేవుని భక్తులెందరెందరో దుర్మార్గులగుటవలన విష్ణుమూర్తిచేత సంహరింపఁబడలేదా? అట్టి తన భక్తుల చావున కీ మహాత్ముఁ డంగీకరింపకుండెనా? అదిగాక బ్రహ్మహత్యావను లన్నివిధముల శిక్షార్హులుగదా? నీ మనోహరునకే యట్టి పాపము కట్టికుడిపినప్పుడితరుల మాట వేఱచెప్పవలయునా? భక్తుఁడైనంత మాత్రమున దుర్మార్గుఁడు దండనీయుఁడు గాకుండునా? అందు లోకైకపూజ్యులగు బ్రాహ్మణుల కపకారము గావించిన వారియెడలనా నీవిట్లు కృపవహించుచునది? తల్లీ! నేనుమాత్రము నీభక్తుఁడను గానా? నన్నుమాత్రము నీవు రక్షింపవలదా? ప్రతిజ్ఞాభంగము వలన నేను దుర్గతులను బొందుటయే నీకు సమ్మతమా? జగజ్జ

కార్తవీర్యుని సంహరించి యాతనిరక్తమున నాతండ్రికిఁ దర్పణ మొసంగెదను. ఇంతియుగాదు. ఏవంశము నాతండ్రిఁ బ్రాణములఁ గొనెనో, యట్టి క్షత్రియవంశమును సమూలముగా నశింపఁ జేసెదను. ఇట్లొనర్చకున్నఁ బితృద్రోహులు పోవు గతికిఁ బోవువాఁడ' నని ఘోరముగాఁ బ్రతిజ్ఞ జేసెను. అతనికిఁ బ్రతిజ్ఞకు లోకము లన్నియుఁ దల్లడిల్లెను. కుమారుని ప్రతిజ్ఞను విని రేణుక మనస్తాపమును వీడినదై, భర్తతో సహగమన మొనర్చెను. రేణుకాజమదగ్నుల చితి ప్రజ్వరిల్లుట చూచినంతనే, పరశురాముని క్రోధాగ్నియు బ్రజ్వరిల్లెను. చితియందుఁ బ్రజ్వరిల్లిన యగ్ని యా మునిదంపతులను సమూలముగా దహించెను. పరశురాముని యందుఁ బ్రజ్వరిల్లిన క్రోధాగ్ని యింక క్షత్రియవంశమును సమూలముగా దహింప నుండెను. పరశురాముఁడు తల్లిదండ్రులకును, నన్నలకును, నుత్తర క్రియలఁ గావించెను. ఆహా! ఇతని వలన క్షత్రియ వంశమునకుఁ గూడ నుత్తరక్రియలు జరుగనున్నవి కాబోలు!

పరశురాముఁడు తన వారి కంత్యక్రియల నాచరించిన యనంతరము, ముందొనర్చవలసిన యమానుష కృత్యంబునకుఁ దగిన సహాయమును బొందుటకై, తొలుఁ దొత్తరకైలాసంబున కరిగి, పార్వతీపరమేశ్వరులకు వందనంబొనర్చి, తన

ప్రతిజ్ఞను మహాదేవునకుఁ దెలియఁ జేసినవాఁడై, యాత
త్కార్యనిర్వహణమునకుఁ గాను భార్గవతాస్త్రము నొసంగ
వలసినదని ప్రార్థించెను. అప్పుడు పార్వతి తననాథునిఁ
జూచి, 'మనోవల్లభా! ఈతనికి మీ రెంతమాత్రమును భార్గ
వతంబు నొసంగవలదు. కార్తవీర్యార్జునుఁడు నాకుఁగూర్చిన
ప్రియభక్తుఁడు. అట్టి నాభక్తుని చావునకు నేనెంతమాత్ర
మంగీకరింప' నని పలుక పరశురాముఁడు దేవిఁజూచి 'తల్లీ!
ఇట్లువలుక నీకుఁదగునా? కన్నకుమారుఁడైనను దుర్మార్గుఁ
డగుచో, నట్టివానిని దండింపవలసినదని గదా ధర్మములు
వలుకుచున్నది? అట్టియెడ బ్రాహ్మణాపకారుఁడగు నీభక్తుఁడు
దండ్యుఁడుగాఁడా? ఈ మహాదేవుని భక్తులెంద ఱెందఱో
దుర్మార్గులగుటవలన విష్ణుమూర్తిచేత సంహరింపఁబడలేదా?
అట్టి తన భక్తుల చావునకీ మహాత్ముఁ డంగీకరింపకుండెనా?
అదిగాక బ్రహ్మహత్యాదు లన్నివిధముల శిక్షార్హులుగదా?
నీ మనోహరునకే యట్టి పాపము కట్టికుడిపినప్పుడితరుల
మాట వేఱచెప్పవలయునా? భక్తుఁడైనంత మాత్రమున దుర్మా
ర్గుఁడు దండనీయుఁడు గాకుండునా? అందు లోకైకపూజ్యు
లగు బ్రాహ్మణుల కపకారము గావించిన వారియెడలనా
నీవిట్లు కృపవహించునది? తల్లీ! నేనుమాత్రము నీభక్తుఁడను
గానా? నన్నుమాత్రము నీవు రక్షింపవలదా? ప్రతిజ్ఞాభంగము
వలన నేను దుర్గతులను బొందుటయే నీకు సమ్మతమా? జగజ్జ

వనీ ! నేను నీదాసుఁడను. నన్ను రక్షింపు' మని యాదేవి పాదములపైఁబడ నామెయు నాతనిమొదలఁ గృపవహించెను. అంత శివుఁడుగూడఁ బరశురాముని యందు దయఁగలవాఁడై పాశుపతంబు నొసంగి 'కృతప్రతిజ్ఞుఁడ వగుదువుగాక!' యని దీవించి పంపెను.

పరశురాముఁడు కైలాసంబును వీడి, వైకుంఠమున కరిగి శ్రీమహావిష్ణువును సందర్శించి యనేకవిధములఁ బ్రార్థించెను. ఆదేవదేవుఁడు సంతోషించి, వచ్చినపని యెట్టిదని యాతనిఁ బ్రశ్నింపఁ బరశురాముఁడు తన ప్రతిజ్ఞను దెలిపి 'మహాత్మా ! ప్రతిజ్ఞా పాలనంబునకై తగిన సహాయమును బొంద నిట్లరుదెంచితిని. నాయందుఁ బుత్త్రివాత్సల్యముంచి వైష్ణవశక్తిని మంత్రపూరితముగా నొసంగుఁ' డని విన్న వింప, నారాయణుండును 'కుమారా! నీవు నాయంశంబున జన్మించితివి. నిన్నెవ్వరును గెలువఁజాలరు. మదోద్రేకంబునఁ గన్నుమిన్నుఁగానక దుర్మార్గులై విఱ్ఱవీగుచున్న క్షత్త్రియుల సమూలముగా నశింపఁజేసి భూభారమును దగ్గింపుము. పొమ్ము. కృతప్రతిజ్ఞుండవగుదువు. మఱియు నొక్కటిఁ దెల్పెదవినుము. కార్తవీర్యుని శరీరమున నాకవచముండుగలదు. అది యాతని మేన నిలిచియున్నంతవఱ కాతని నెవ్వరును జయింపఁజాలరు. కావున బ్రహ్మదేవుని కడకరిగి యాకవచము నెట్లైనను

హరింప వలసినదని యాతనిఁ బ్రార్థింపుము. అతఁడుమ నీకందు సాయపడఁగలఁడు. ఇదిగో! వైష్ణవశక్తితోఁబాటు నారాయణాస్త్రమును గూడఁ గైకొను' మని యాదివ్యాస్త్రంబుల నొసంగి యాశీర్వదించెను.

పరశురాముఁడటనుండి సత్యలోకంబున కరిగి బ్రహ్మదేవునిఁ బ్రార్థింప నాతండును గరుణవహించి, కవచము నపహరించుట కంగీకరించుటయేగాక, యాతనికిఁ దనయస్త్రంబునుగూడఁ బ్రయోగోపసంహారంబులఁ దెలియఁజేసి యొసఁగెను. పరశురాముఁడును, నివ్విధంబున దివ్యాస్త్రంబులఁ బడసి, ప్రతిజ్ఞాపరిపాలనంబున కెంతమాత్రమును భంగము రాదని ధైర్యమును వహించినవాఁడై, గండ్రగొడ్డలిని ధరించి యటనుండి బయలుదేరి, కార్తవీర్యుని పురంబున కరుదెంచి, యాతనిని యుద్ధమున కాహ్వానించెను.

అప్పుడు కార్తవీర్యుఁడు పరశురాముని నొక యల్పునిగాఁ దలఁపోసి, సైన్యములఁ గూర్చుకొని యుద్ధమున కరుదెంచెను. క్షత్రియవంశ నిర్మూలనమున కవతరించియున్న పరశురామునిఁ జూచినంతనే కార్తవీర్యుండును నాతని సైన్యములును మిక్కిలి భయమందెను. అయినను బిలువఁబడి యుద్ధ మొనర్పకుండుట, పౌరుషధర్మము గాదని

మొంచి యాతఁడు నిజసైన్యములతోఁ బరశురాముని మార్కొనెను. ఆతఁడును దివ్యాస్త్రంబుల నెంత మాత్ర మును ముట్టక తన గండ్రగొడ్డలితోఁ జేజిక్కినవారల నెల్ల నిలువున దెగనఱకుచుండెను. క్షత్రియుఁడు కంటఁబడు టయే తడవుగ నాతనినిబట్టి నిలువున వధింపఁ దొడంగెను. అతని రౌద్రాకారమును జూచి సైనికులు భయపడి పరుగెత్త సాగిరి. పరుగెత్తువారిని వెంబడించి పరశురాముఁడు చంపు చుండెను. ఎచ్చటఁజూచినను నెత్తుటి కాల్వలు ప్రవహింపఁ దొడంగెను. రణరంగము మిగుల భయానక మయ్యెను. కార్తవీర్యుఁ డెన్ని బాణములు వేసినను, బరశురాముని కావంతయు, నొప్పి గలుగుట లేదు. ఆతఁడాబాణములను, మధ్యే భాగముననే తుత్తునియలు గావించుచుండెను. ఈ విధముగా రోజుల కొలంది పోరు జరుగుచుండెను. నాడు నాఁటికిఁ దీవ్రమగుచుండెను. లక్షల కొలఁది నున్న సైనికు లొక్కనితోఁ బోరఁ జాలకుండిరి. దినములు గడచిన కొలంది ‹ఇదంక్షాత్ర మిదంబ్రాహ్మ›మను వాక్యమును బరశురాముఁడు సార్థకపరుపసాగెను. ఒకనాఁడు కార్తవీర్యుఁడు హతాశుఁడై, దేవినిఁ బ్రార్థింప నామెయు భద్రకాళీరూపంబున నాతని చెంత నిలిచి, పరశురాముఁడు ప్రయోగించు బాణముల నన్నింటిని, దన భక్తునకుఁ దగులకుండ, నందికొన సాగెను.

అడిగని కార్తవీర్యుఁడు జమదగ్నిసుతుని బాణములచేత మిక్కిలి నొప్పింప సాగెను. తన బాణములు వమ్మగుటకును, నతని బాణములు దన్ను నొప్పించుటకును, సహింపజాలక, కినుక వహించి, సమంత్రకంబుగ వైష్ణవశక్తినిఁ బ్రయోగించెను. ఎదురులేనిదగు నా శక్తి బాణంబునకు భద్రకాళి గూడ భయంపడి రణరంగము నుండి తొలఁగి పోయెను. ఆ బాణము వలనఁ గార్తవీర్యుని సహస్ర బాహువు లొక్క మారుగ ఖండింపఁబడెను. ఆ నాటి రాత్రి బ్రహ్మ, బ్రాహ్మణవేషంబున నాతని చెంత కరుదెంచి, విష్ణుకవచంబు నపహరించుకొని పోయెను. మఱునాఁడు కార్తవీర్యుఁడు యుద్ధమునకు బయలుదేరగనే యెన్నియో యపశకునములయ్యెను. తనకు మరణకాలము సంప్రాప్తమయ్యె నని యాతఁడు గ్రహించెను. బ్రహ్మహత్యామహాపాతకమునకు మరణదండనమే యోగ్యమని యాతఁడు తలంచెను. ఆతని భార్యయగు మనోరమ, తన నాథుని యుద్ధమునకుఁ బోవలదనియుఁ, బరశురాముని శరణంబు వేడుట యుక్తమనియు, నెంతయో బోధించెను. కాని యాతఁడు వినలేదు. ఇప్పటికే బాహువులఁ గోలుపోయి సగము చచ్చి పోయెను. అట్టివాఁడు యుద్ధమును మానునా? భార్య హితమును బాటింపక, కార్తవీర్యుఁడు యుద్ధమున కరిగెను. తండ్రికి సహాయ

ముగా నాతని కుమారులును, నాతని వెంట యుద్ధమున కరిగిరి. అనాఁడు పరశురాముఁడు మూర్తీభవించిన సంహారక కర్తవలె నుండెను. ఆతనిఁ జేరిపాఱఁ జూచుటకే ప్రతివారికిని భయము గలుగుచుండెను. కార్తవీర్యుఁడు కుమారులతో రణరంగమున కరుదెంచినంతనే, జామదగ్న్యుఁడు రోషకషాయిత నేత్రుఁడగుచు మును ముందుగ నాతని కుమారులపై కరిగి ప్రథమాహుతిగా వారలను దన కుఠారమున కర్పించెను. కుమారులచావును జూచి కార్తవీర్యుఁడొడలు మఱచిన వాఁడై యొక పెట్టున నాతని నెదుర్కొని తీవ్ర నారాచంబుల మివుల నొప్పించుచుఁ దుదకు మోహనాస్త్రమును బ్రయోగించి యాతనిని మూర్ఛితునిఁగా నొనర్చెను. కొంతవడికి పరశురాముఁడు మూర్ఛనుండి తెప్పరిల్లి, యా యవమానమును భరింపఁజాలక, యాతనిపైఁ బాశుపతాస్త్రమును, నాతని సైనికులపై నారాయణాస్త్రమును నొక్క మారుగఁ బ్రయోగించెను. ఆయస్త్రములు రెండును బెనుమంటల నెగఁ జిమ్ముచు బయలుదేరెను. వానిఁ జూచినంతనే కార్తవీర్యుఁడును, నాతని సైనికులును గడగడ వడంక దొడంగిరి. భయపడి పారిపోవుటకేమాయని, పరశురాముఁడు వారల నందఱిని బ్రహ్మాస్త్ర ప్రయోగంబున బంధించి వైచెను. ఇంకఁ జెప్పున దేమున్నది? పాశుపతాస్త్ర

స్త్రంబు వలనఁ గార్తవీర్యుఁడును, నారాయణాస్త్రంబువలన నాతని సైనికులును సమూలముగా నశించిరి. అప్పుడు పరశు రాముఁడు, కార్తవీర్యుని యొక్కయు, నతని కుమారుల యొక్కయు, క్రొన్నెత్తుటితోఁ బితృదేవతలకుఁ దర్పణం బొనర్చెను. ప్రతిజ్ఞను సంపూర్తిగాఁ బాలించుటకై యట నుండి బయలుదేరి, భూప్రదక్షిణ మొనర్చుచు నిరువదియొక్క మారు క్షత్రియవంశమును నిర్మూలించి యేతద్వంశజుల తల లతో స్వర్గమునకు సోపానములఁ గట్టెను. భూభార మిప్పటికిఁ దగ్గెను. ఆతని కిప్పుడు శాంతి గలిగెను.

ఈ దారుణ కర్మంబువలనఁ దన్నుఁ జుట్టుకొనిన దురి తంబును బోఁగొట్టుకొనుటకై, సమస్త పాపములను హరించు నట్టి కామరూపతీర్థమున కరిగి తపము సేయఁ దొడంగెను. పెద్దగాలంబునకుఁ దన యవతారంబు పూర్తి యగుట వలన శ్రీరామచంద్రుని నెదుర్కొని, తన యందున్న విష్ణ్వంశను నా మహనీయుని పరంబొనర్చి, నాటనుండి సామాన్య విప్రుని వోలె మహేంద్రపర్వతంబు పొంత నాశ్రమంబు గట్టికొని జీవింపఁ దొడంగెను. ద్వాపరయుగంబున భీష్మునకు ధనుర్వి ద్యను నేర్పి తన యంతవానిఁగా నొనర్చి, తన విద్యను నశించి పోకుండు నట్లొనర్చెను. ఈ విధముగాఁ బరశురాముఁడు పితృ

దేవతలకు మనశ్శాంతినిఁ గలిగించి 'పితృ దేవోభవ, మాతృ దేవోభవ' యను దాని కాదర్శనీయుఁడై జగంబున వాసి కెక్కెను.

౨. మాధవవర్మోపాఖ్యానము.

(పద్మపురాణాంతర్గతము.)

జంబూద్వీపమునఁ దాళధ్వజమను పురవరం బొండు గలదు. అప్పురవరంబును మాధవవర్మయను నతఁడు పరిపాలించుచుండెను. ఇతఁ డవివాహితుఁడు. రూపయౌవన సంపన్నంబున వివాహమునకుఁ దగియుండెను. మాధవవర్మ యొకనాఁ డొంటరిగ విహారంబున కరిగి మధ్యాహ్నకాలమునకుఁ దిరిగి తన పురంబునకు వచ్చుచుండెను. అట్టియెడఁ దత్పురసమీపంబున నున్న యొక సరోవరంబుచెంతఁ జంద్రకళఁబోను నొక చిన్నదానిఁగాంచి తదీయ రూపరేఖావిలాసంబులకు మనంబు చలించినవాఁడై యామెయెడల మోహముంగొని, యామెను సమీపించి 'ఓతరుణీమణీ! నీవెవ్వరవు? నిన్నుఁ బుత్త్రికగాఁబడసిన పుణ్యాత్ములెవ్వరు? జగన్మోహినివగునిన్ను భార్యగాఁబడసిన యాధన్యాత్ముఁ డెవ్వఁడు! నీభావన

మోహనరూపమునకు, నీసౌకుమార్యమునకు, నీయౌవనంబునకు, నీవొనర్చు పని యెంతమాత్రమును సరిపడుటలేదు. దాసదాసీజనంబులచే నూడిగంబులఁ గొనవలసిన నీవు, కేవల మొకపరిచారిక విధంబున నీళ్లుమోయుటయా? తగదు. ఈ పని యెంతమాత్రమును నీకుఁదగదు. నే నీజంబూద్వీపమునకుఁ జక్రవర్తిని. అవివాహితుఁడను. కావున నన్నుఁ జేపట్టుము. నీరూపరేఖావిలాసములు నన్ను మోహసాగరమున ముంచి వేసినవి' యని తన హృదయమును, నామెకుఁ దెలియఁజేసెను. చంద్రికళ యాతని మాటలకు వెఱఁగుపడి 'అయ్యో! ఒంటరి పాటున నేఁడీతనికంటఁ బడితినేల? ఇతఁడు రాకుమారుఁడు ఏమిచేయుటకును సమర్థుఁడు. వ్యతిరేకముగా మాటలాడిన బలాత్కరించునేమో? నాసౌశీల్యమును గాపాడుకొనుటెట్లు? ఈతని నొప్పింపక నేనిందుండి వెడలిపోవుటెట్లు? కానిమ్ము. అన్నిటికిని బరమేశ్వరుఁడే గలఁ'డని తనలోఁదాను గొంత తడవు తర్కించుకొని, యాతనిఁజూచి 'ఓరాకుమారా! కుల కాంతనై యున్న నన్నుఁగూర్చి నీవిట్లువల్కుట భావ్యమా? నేటివఱకుఁ బరులకంటఁబడి యెఱుంగను. నీవు పాలకుఁడవు. మా కందఱికిని దండ్రి వంటివాఁడవు. అట్టియెడఁ గోమార్తెనైన నా మీఁద మోహమును గొనుట నీకు ధర్మమా? అది గాక, నాకంటె మించిన రూపవతులెందఱోగలరు. వినుము. నీకుఁ దగిన యొక సుందరీమణిగలదు. ఆమె పేరు సులోచన.

ఇంకను నవివాహిత. నీకుఁ దగిన సుందరియగుటయేగాక, యామె నిన్నుఁ గోరి యున్నది. కావున నీ వామెను బరిణయంబాడి సుఖింపు'మని నుడువ మాధవవర్మయు నామెను గాంచి, 'ఓ కులవతీ! ఆమె వృత్తాంతమెట్టిది? ఆమెను నేనెట్లు పొందఁగలను? సవిస్తరముగాఁ దెల్పు'మని యడిగెను. చంద్రకళయు రాకుమారుని మనోభిప్రాయంబు మారి నందుకు సంతోషించి 'ఓ రాకుమారా! సులోచన దీప్తిపురాధీశుని తనయ. సముద్రము మధ్యనున్న ప్లక్ష ద్వీపమున నాదీప్తిపురమున్నది. ఆమె తండ్రిపేరు గుణాకరుఁడు. తల్లిపేరు సుశీల. అమె నిన్ను వరించి, యేతద్వృత్తాంతమును నీకుఁ దెలుపుటకై, తన చెలికత్తె నొకదాని నిటకుఁ బంపినది. కాని నీ దర్శన మామెకు లభింపలేదు. నీ వచ్చటి కరిగినచో సులోచన నిన్నుఁ దప్పక వరించును. ఆ పురమున గంధిని యను మాలాకారిణి యొక్కతె గలదు. ఆమె కడకరిగినచో నీ కన్నియు సమకూరును. సముద్రమును దాటు టెట్లని నీవు విచారింపవలదు. నీ యశ్వశాలలో, భద్రాశ్వమను నొక గుఱ్ఱము గలదు. అది యుచ్చైశ్రవము యొక్క యంశమున జన్మించినది. అదియొక నిముస కాలముననే పదునాల్గు భువనములను జుట్టి రాఁగలదు. కావున నీ వద్దాని నధిష్టించి దీప్తిపురమును జేరుము. నీ కన్నియు సాను కూలములగు'నవి

తెలిపి, యాతని యనుజ్ఞను గైకొని, యామె గృహంబున కరిగెను.

మఱునాఁడు మాధవవర్మ చంద్రికళ తెలియఁజేసిన ప్రకారము, పరిచేష్టుఁడను నొక సేవకుని వెంటఁగొని, భద్రాశ్వము నెక్కి, సురక్షితముగా దీప్తిపురమును జేరెను. అచ్చోట నిజసేవకుని వలన గంధిని నివాసస్థానమును దెలిసికొని, యామె కడకరిగి, మాధవవర్మ తాను వచ్చిన కార్యమును గూర్చి తెలియఁజేసెను. అప్పుడు గంధిని విచారము నభినయించుచు, 'ఓ రాకుమారా! సులోచన నిన్ను వరించినమాట నిజమే. కాని నీవు దురదృష్టవంతుఁడవు. రెండు మూఁడు దినములకుఁ బూర్వమే నీవు వచ్చియున్నచో నీకోరిక నెఱవేరియుండును. నిన్ననే యామెకు ముహూర్తము నిశ్చయమైనది. కుశద్వీపపుచక్రవర్తి కుమారుఁడైన విద్యాధరున కామె నిశ్చయింపఁబడినది. నీకు వృథాప్రయాసమేగాని లాభ మెంతమాత్రమును లేక పోయెఁగదా?' యని పలుక మాధవవర్మ యెంతయు దిగులుపడి 'గంధినీ! నిన్ను నమ్ముకొని నేనిచ్చటికరుదెంచితిని. వివాహము నిశ్చయమైనంత - మాత్రమున నాకోరిక నెఱవేరుట కుపాయము లభింపక పోవునా? ఇది యంతయు నీకే తెలియును. తగిన విధమునఁ బ్రయత్నింపుము. ఇదిగో! ఈ యుత్తరమును సులోచనకొల్లనె నందఁజేయుము.

నీ కష్టమునకుఁ దగిన ఫలము లభింపకపోదని మఱియు మెడలోని రత్నహారము నొకదానిఁ దీసి యామె చేతియందుఁ బెట్టెను. గంధినియు నాతని మనోవిచారమును జక్కగా గుర్తించి తనశక్తి వంచన లేకుండ సహాయము నొనర్ప నిశ్చయించుకొని, పూలమాలయందు మాధవవర్మ యొసంగిన జాబును గుప్తముగా నుంచి సులోచన కందఁ జేసెను. సులోచనయు నా జాబును దిలకించి కార్యము మించినందుల కెంతయుఁ జింతించియు, మొదటినుండియు మాధవవర్మనే మనసార ప్రేమించియున్న దగుటవలన నా రాత్రి యెట్లైనను నాతనిని సందర్శించి, తన కోరికయు, నతని కోరికయు నెరవేరుటకుఁ దగిన యుపాయము నాలోచింప నిశ్చయించుకొనెను. ఆనాటిరాత్రి యందఱును గాఢనిద్రాపరవశులై యున్నకాలమున సులోచన తన చెలికత్తెతో బయలుదేరి గంధిని యింటికరుదెంచెను. ఆమెకును, మాధవవర్మకును ముఖావలోకనమయ్యెను. అప్పటి కప్పుడే, యిరువురి మనోభావములందు మొలచియున్న మోహాంకురము, పెరిగి పెద్దదయ్యెను. మన్మథుండే మానవాకారమున నవతరించెనని సులోచనయు, రతీదేవియే మర్త్యభామినీరూపంబున నవతరించెనని మాధవవర్మయు నొకరినొకరు [illegible] సాగిరి. అప్పుడు సులోచన [illegible]

నీవు ప్రయోజనములేని శ్రమకులోనైతివి. నాతండ్రి నన్ను గుణదీపచక్రవర్తి కుమారున కియ్యఁదలంచెను. రేపురాత్రియే సుముహూర్తము జరుగును. కార్యము మించిపోయినది. అయినను చింతింపవలదు. మిమ్మునుగాదని యొరుని వివాహమాడుటకు నాహృదయ మంగీకరించుటలేదు. నిశ్చయింపఁబడిన వరుని నిప్పుడు తిరస్కరించుట కులవతులకు భావ్యముగాదు. కావున నొక యుపాయమును దెల్పెదను వినుఁడు. రేపురాత్రి నన్ను వివాహవేదిక యొద్దకుఁ దీసికొని వచ్చునప్పుడు నేను నాహస్తముల నెత్తికొని నిలిచియుందును. చేతనగుచో నప్పుడు నన్ను మీరు గొనిపొండు. అట్లయినఁ గులవతీ ధర్మమునకు లోపము గలుగదు. ఇందువలన మన కోరికయు నెరవేఱును. ఇది నిశ్చయ'మని తెలిపెను. మాధవవర్మ కప్పుడు విచార మంతయుఁ దొలఁగిపోయెను. భద్రాశ్వముయొక్క సాహాయ్యంబు వలన నీపనిని మిక్కిలి సులభముగా నెఱవేర్పవచ్చునని యాతఁడు ధైర్యము నవలంబించెను. సులోచన తిరిగి యొక్కమారు తన మనోహరుని గన్నులారఁ దిలకించి పోలేక పోలేక, చెలికత్తెతో గృహంబున కరిగెను.

మఱునాఁడు విద్యాధరుఁడు సుముహూర్తమున కరుదెంచెను. మాధవవర్మ రాత్రియంతయు మేల్కొనియుండ వలసివచ్చునని, యాపగటిపూట నిద్రించెను. అదియును

మాయరోగాని, యాతని కాంతవతికును మెలకువరాదు కా
దయ్యెను. మాటుచుండఁగనే చీకటిపడెను. వివాహకాలము
మిక్కిలి సమీపించెను. మాధవవర్మ కింకను మెలకువరాలేదు.
అప్పుడు ప్రచేష్టుఁడును, గంధినియు నాతనిని మేల్కొలుప
యత్నించిరి. కాని యిప్పటికిని మెలకువ రాదయ్యెను. అల
సించినచోఁ గార్యమంతయుఁ జెడిపోవునని, గంధిని యాలో
చనము ననుసరించి, ప్రచేష్టుఁడు భద్రాశ్వము నధిష్ఠించి
గగన మార్గమున కెగసెను. అచ్చటనుండి క్రిందికిఁ జూడఁ,
వేదిక యున్న స్థలమున సులోచన చేతులెత్తికొని నిలిచి
యుండెను. వెంటనే ప్రచేష్టుఁడు క్రింది కురికించి
యామెను పైకి లాగికొని కను దెప్పపాటు కాలములో
నదృశ్యుఁ డయ్యెను. మొదట నాతఁడు బయలు దేరు నప్పుడు,
సమయము మించినఁ గార్యము చెడి పోవుననియుఁ దన యజ
మానుఁడు నిద్ర మత్తుచే నప్పుడు లేవకున్నను, దరువాతఁ
గార్యము చెడి పోయినందుకు మిక్కిలి దుఃఖించుననియు,
దానా సమయమున కరిగి సులోచనఁ గొని వచ్చి, తన యజ
మానున కొప్పగించినచోఁ దన్నతఁడు మెచ్చుననియుఁ దలంచి
యుండెను. కాని, యిప్పుడు మాత్ర మాబుద్ధి ఫలించినది.
సులోచనను దానే తెచ్చి యాతనివలయునని యాతఁడు తలంచి
భూమార్గమును దాటి పోవలసినదని భద్రాశ్వమున కాజ్ఞ

పింపఁగా నది యట్లొనర్చెను. సూర్యోదయ మగునప్పటికి వారొక పురవనీపారణ్యమున దిగిరి. అంతఁ బ్రచేష్టుఁడు సులోచనను జూచి “తరుణీ! నిన్నుఁ బ్రేమించిన మాధవవర్మ గాఢ నిద్రాపరవశుఁడై, చేయవలసిన కార్యమును మఱచెను. నే నతని సేవకుఁడను. నన్నుఁ బ్రచేష్టుఁడని పిలతురు. చాల శ్రమపడి నిన్ను నేను దీసికొని వచ్చితిని. నీకుఁ బ్రాప్త మున్నట్లు జరిగినదని, బ్రహ్మ మన యిద్దఱిని జతగాఁ గూర్పఁ దలంచియుండ, మాధవవర్మనుగాని, విద్యాధరునిఁగాని నీ వెట్లు పెండ్లియాడఁగలవు? ఆ విషయమును గూర్చి యిప్పుడు విచారింపనేల? నిన్ను నేను మనసారఁ బ్రేమించితిని. నీకుఁ దగిన యీడు గలవాఁడను. కావున నన్ను వివాహమాడుము. ఈ భద్రాశ్వ మున్నంతవఱకును మన కెందును భయములేదు. మన కెందును గొఱంతయునులేదు. నన్నెంత మాత్రమును నిరాకరింపవల”దని పలుక సులోచన “హా! హాతవిధీ! యేమి నీ చర్య? రారాజులు ప్రేమింప వలసిన నన్నుఁ గులహీనుఁడగు సేవకుఁ డొకఁడు ప్రేమించుటయా? తండ్రిమాట నవదాటి నందుకుఁ గలిగిన ఫలమాయిది! అయ్యో! ఒంటరి దాననే, వీని బారినుండి తప్పించుకొను టెట్లు? కానిమ్ము యత్నించి చూచెద”నని తనకుఁ దాను సమాధానమునఁ జెప్పుకొని యా సేవకునిఁజూచి “ప్రచేష్టా! నీ కంచెనాకు దిక్కెవ్వరు గలరు? నే నన్ని విధముల నీ దాననే. అయినను నను నీవు కాసారి

క్తముగాఁ బెండ్లియాడుట మంచిది. ఇంతలో మించి పోయిన దేమిగలదు? ఇదిగో! ఈ సొమ్ములను గొనిపోయి, వివాహమునకు వలయు వస్తువులను, నీ పట్టణమున నిలిచి కొని రమ్ము. నేఁడే పెండ్లి యాడవచ్చు'నని చెప్పి తన సొమ్ములలోఁ గొన్నింటిని నాతని కొసంగెను. ప్రచేష్టుఁడును సులోచన మాటలు నిక్కువములని నమ్మి యనతి దూరముననే యున్న కాంచన నగరంబున కరిగెను. వాఁడరిగిన వెంటనే సులోచన, తన మనోహరుఁడు తనకుఁ దిరిగి లభించు నంతవఱకు గంగయొడ్డునఁ దపము సేయుచుఁ గాలమును గడుప వలయుననియుఁ బెద్దయుఁ బ్రొద్దునకుఁ గూడ నాతఁడు లభింపకున్న గంగలోఁబడి ప్రాణములఁ బాయ వలయుననియు, నిశ్చయించుకొని, భద్రాశ్వము నెక్కి గంగాతీరమున కరిగెను. ఆహా! స్త్రీల మనోభావముల గుర్తింప నెవ్వరికిని నలవి గాదుగదా?

అట్లు సులోచన భద్రాశ్వము నెక్కి వీథివీథిఁ బోవుచుండ నామెకు విమానచారులగు కొందఱు గంధర్వకాంత లెదురుపడి, వారును సులోచనయొక్క యద్వితీయ సౌందర్యాతిశయంబును విస్మయపడి, యామె వృత్తాంతమును గూర్చి యామెనే ప్రశ్నింప సులోచనయుఁ దనచరిత్రంబు సర్వంబును సమగ్రంబుగా వారలకుఁ దెలియఁజేసెను. అప్పుడా

గంధర్వకాంతలు సులోచనమొదలఁ గరుణవహించి 'తల్లీ! నీ వెంతమాత్రమును జింతపడవలదు. నీనాథుఁడు నిన్నుఁ ద్వరలోనే కలిసికొనఁగలఁడు. ఆత్మహత్యకు నీవు పాలుపడ నక్కఱలేదు. ఇదిగో! ఇంద్రజాల మంత్రమును నీకుపదేశించెదము. తెలిసికొనుము. దీనివలన నీకన్నియు సాధ్యము లగును. సర్వశుభములుఁ గలుగు'నని చెప్పి యామంత్రము నుపదేశించి యథేచ్ఛఁజనిరి. అంతట సులోచనయుఁ బ్రయాగ కరిగి, యచ్చట గంగలో స్నానమాచరించి, యథారూపమున నుండుట యపాయకరమని యెంచి, పురుష వేషమును దాల్చినదై, ప్రయాగదేశాధీశుని కడకరిగి, తన కన్నివిద్యలు దెలియుననియు, మంత్రశాస్త్రములన్నియుఁ గరతలామలకములనియు, శస్త్రశస్త్రములయందు మంచి నేర్పుగలదనియు, నితరుల కసాధ్యములైన పనులు, దనకు సుసాధ్యము లనియుఁ దెలియఁజేసి యానృపాలుని యొద్దఁ గొలువునకుఁ గుదిరెను. అతఁడును, బురుషవేషమున నున్న సులోచనను, న్యాయాధికారిగానుండి, దోషులను శిక్షించుచుండ వలసినదని తెలిపి, గంగాతీరమునకు సమీపమునందే యుండుట కొక భవనము నొసంగెను. సులోచనయుఁ దన రహస్యమును జక్కఁగాఁ గాపాడుకొనుచు నియమిత కార్యమునం దత్పరురాలై యుండెను.

ఇట్లుండఁగొన్ని దినంబులకు గండామృగంబను నొక భయంకర జంతువు ప్రియాగదేశమును జొచ్చి జనులను లెక్కకు మిక్కిలిగాఁ జంపఁదొడంగెను. ఆమృగమును హత మొనర్పవలయునని, శూరులని పేరువడసిన వారెందఱెందఱో యరుగుచుండిరి. అరిగినవారు తిరిగివచ్చుటలేదు. ఆమృగ మొక్కరికిని జిక్కుటలేదు. ఒకవేళ యెదుటఁబడిన, దానిఁ జూచినంతనే, చంపఁబోయిన వారు హృదయము చెదరి చని పోవుటయో, లేక కొంతవఱకు దానితోఁబోరాడి, తుదకు దానిచేతఁ జంపఁబడుటయో సంభవించుచుండెను. ప్రజలంద ఱును ప్రాణముల కొఱకు భయపడఁజొచ్చిరి. తన ప్రజల కిట్టి దురవస్థగలిగి నందుకుఁ దద్రక్షకుండగు సుషేణుఁ డెంతయో విచారపడఁజొచ్చెను. తుదకాతఁడేమియుఁ బాలు వోవక, యామృగమును జంపినవానికిఁ దన కొమార్తెనొసఁగి యర్ధరాజ్యంబు నిత్తునని యెల్లెడలఁ దెలియపఱచెను. కాని కృతకృత్యులైన వారెవ్వరును లేకుండిరి. సులోచన యీకా ర్యము నెప్పుడో నెఱవేర్చియుండునుగాని, యారాకుమార్తెను బెండ్లియాడు టెట్లాయని యాకెం విచారింపసాగెను. కాని యుపేక్షించుట వలనఁ బ్రజానష్ట మధికమగునని యెంచి యొకనాఁడు భద్రాశ్వము నధిష్టించినదై, గగనమార్గమున కేగసి, యామృగముండు చోటును దెలిసికొని, పైనుండి

యనాయాసముగా నద్దానిని గూపుమాపెను. తరువాత నామృగము రాజసేవకులవలన దర్బారునకుఁ గొనిరాఁబడెను. చచ్చిపడియున్న దానిఁజూచుటకే, యచ్చటనున్న వారంద ఱును భయపడిరి. అప్పుడు సుషేణుఁడు తాను నుడివినప్రకార మొక శుభముహూర్తంబునఁ బురుషవేషంబుననున్న సులోచనకుఁ దనకుమార్తెనొసంగి వివాహ మొనర్చి, యర్ధరాజ్యాధి పత్యంబు నొసంగెను. సులోచనయు నారాకుమారిని, నిదివఱకు దానుండు భవమునకుఁ దీసికొనివచ్చి, యొకనాఁడామెనుజూచి 'రాకుమారీ! నేనొక కార్యార్థమై, నియమము పూని బ్రహ్మ చర్యవ్రతముతో నున్నాను. కావున నీవు కొంతకాలమోర్చి యుండవలయును. తరువాత మనము సుఖింపవచ్చు' నని తెలుప నందు కామెయు మహాసంతోషముతో సమ్మతించెను.

సులోచన వీరవరుఁడను పేరుతోఁ దన కృత్యము పట్ల మెలంగు చుండెను. వీరవరుఁ డిదివఱకే, గంగలో నెవ్వ రైనఁబడి యాత్మహత్యగావించుకొనుటకు సిద్ధపడిన యెడల నట్టివారినిఁ బట్టికొని తనకడకుఁ గొనిరావలసినదని తన సేవకుల కాజ్ఞాపించియుండెను. ఇట్లుండ నచ్చోట వివాహ సామగ్రి కరిగియున్న ప్రచేష్టుఁడు తిరిగి వివాహ సామగ్రితో యథాస్థానమున కరుదెంచి సులోచనను గానక, యెంతయుఁ జింతించినవాఁడై, చేయునది లేక తుదకు గంగలోనైనఁబడి

ప్రాణములు విడిచి, జన్మాంతము నందైన సులోచనను బొంద వచ్చునని తలంచి ప్రయాగకరిగి గంగలోఁ బడి యాత్మ హత్య గావించుకొన సిద్ధపడెను. అట్టియెడ వీరవరుని భటులా తనిఁ బట్టికొని, తమ ప్రభువుచెంతకుఁ గొని పోగా, నాతఁడును బ్రచేష్టుని గుర్తించి కారాగృహమున నుంచవలసినదని యాజ్ఞా పించెను. మఱి కొన్నినాళ్ళకు విద్యాధరుఁడు గూడ, ప్రయాగ కరిగి గంగలో దుమికి యాత్మహత్య గావించుకొన నున్న సమయమున నెప్పటివలె వీరవరుని భటులాతనిని దమ ప్రభువు కడకుఁ గొనిపోయిరి. ఆతఁడును విద్యాధరుని గురు తించి కారాగృహమున నుంప వలసినదని యాజ్ఞాపించెను. మఱి కొన్నినాళ్ళకు మాధవవర్మయు నిట్టి యభిప్రాయము తోడనే ప్రయాగ కరుదెంచెను. ఆతనిఁ గూడ వీరవరుని భటులు తమ ప్రభువుచెంతకుఁ గొనిపోవ నాతఁడు మాధవ వర్మను గురుతించి, తగినట్లు గౌరవించి, ప్రచేష్టుని, విద్యా ధరుని, నచ్చటికి రప్పించెను. వారువచ్చిన యనంతరము వీర వరుఁడు వారలనుజూచి 'ఓయీ! గంగలోఁబడి మీరేల యాత్మహత్య గావించుకొనఁ దలంచితిరో సవిస్తరముగాఁ దెలియఁ జేయుఁడని ప్రశ్నించెను. అప్పుడు ప్రచేష్టుఁడు తన వృత్తాంతము నంతయు సవిస్తరముగాఁ దెలియఁ జేసెను. ఆతఁడు తెలియఁజేయుట ముగించినంతనే, వీరవరుఁడుమాధవ

వర్మనుజూచి 'మహాశయా! ఇట్టివాని కెట్టిశిక్ష విధింపవల యునో తెల్పుఁడని యడుగ నాతఁడును మరణదండనమై నను, లేక యావజ్జన్మకారాగృహ మైనను నట్టి వానికిఁ దగిన శిక్షయని తెలుప నాతఁడు ప్రచేష్టున కాజన్మ కారాగృహవాసశిక్షను విధించెను. అనంతరము విద్యా ధరుఁడు 'అయ్యా! నేనొక చక్రవర్తి కుమారుఁడను. ఇప్పుడు తెలుపఁబడిన సులోచనను నాకిచ్చి వివాహ మొనర్పుట కామె తల్లిదండ్రులచేత ముహూర్తము నిశ్చయింపఁబడుటయేగాక, వివాహము గూడఁ బ్రారంభింపఁబడెను. అట్టియెడ నామె నెవ్వరో పైనుండి వచ్చి కొనిపోయిరి. ప్రచేష్టుని వాక్యముల వలన నాపని నొనర్చిన వాఁడతఁడేయని తెలియుచున్నది. ముహూర్తము స్థిరపఱుపఁ బడినను, సులోచనకు నామీఁద మనస్సులేదు. ఆమె మాధవవర్మయను నాతనిని మనసారఁ బ్రేమించెననియు, నాతని వలననే యామెయట్లుగొనిపోఁబడిన దనియు నా కామె చెలికత్తెల వలనఁ దెలియ వచ్చినది. నన్నుఁ బ్రేమింపని కాంతను గూర్చి విచారపడుటకంటె నీ దేహమును జాలించుటయే యుత్తమమని తలంచి, ప్రయాగలో గంగా నదియందుఁ బ్రాణములఁ గోలుపోవుట సర్వార్థసిద్ధికి మూల మని యెఱింగినవాఁడ నగుటవలన నాత్మహత్య గావించుకొన సిద్ధపడితిని. ఇదియే నావృత్తాంత' మని తెలియఁ జేసెను.

అంతట వీరవరుఁడు మాధవవర్మను జూచి ‹ఇతనిఁగూర్చి యేమి చెప్పెద'రని యడుగ, నట్టివానికి వైరాగ్యము యుక్తమని తెలిపెను. వీరవరుఁడును విద్యాధరునకు వైరాగ్యమును బోధించి, తన్మూలమునఁ దరింపవలసినదని పంపివైచెను.

తరువాత వీరవరుఁడు మాధవవర్మను జూచి ‹అయ్యా! ఆసులోచనను గూర్చి మీ యభిప్రాయమేమి? ఒక వేళ యామె తిరిగి లభించినచో నామాధవవర్మ యామెను బరిగ్రహించునా?'యని ప్రశ్నించెను. అప్పు డతఁడు, సులోచన శీలమున కెంతమాత్రమును భంగముఁ గలుగలేదనియు, నామె లభించినచో మాధవవర్మ తప్పక పరిగ్రహించుననియుఁ దెలుప, వీరవరుఁ డేదోపనిమీఁద నరిగినట్లు లోనికరిగి, యథారూపమును గైకొని బయటి కరుదెంచెను. సులోచనను గాంచి నంతనే మాధవవర్మ విస్మయాశ్చర్యభరితుఁ డయ్యెను. అప్పుడు సులోచన తన వృత్తాంతంబు సర్వంబు నాతనికిఁ దెలియఁజేసి, యాతనితో సుషేణుని కడకరిగి, యాతనికిఁ గూడ సర్వంబును దెలియ పఱచి, తనను నాతని పుత్త్రికను, మాధవవర్మ కొసంగి వివాహముసర్ప వలసినదని తెలుప, నాతండు మహానందములోఁ బెండ్లిచేసెను. మాధవవర్మ భార్యలతో సుఖంబుండెను.

బాలకులారా! కష్టపడిన వారే తుదకు సుఖపడువారు.

---

3. అనిరుద్ధోపాఖ్యానము.

(బ్రహ్మవైవర్తపురాణాంతర్గతము.)

శ్రీకృష్ణభగవానునకు రుక్మిణీదేవియందు బ్రద్యుమ్నుఁడను కుమారుఁడు జనించెను. ఇతనినే మనము మన్మథుఁడని పిలుచునది. మన్మథునకు రతీదేవియం దనిరుద్ధుఁడను నొక కుమారుఁడు గలిగెను. అనిరుద్ధుఁడు తండ్రివలెనే యద్వితీయ సౌందర్యవంతుఁడు. సౌందర్యవంతుఁడేగాక యాతఁడు మిక్కిలి పరాక్రమవంతుఁడు గూడనై యుండెను. అనిరుద్ధున కింకను వివాహముగాలేదు. ఆతఁ డొకనాటిరాత్రి నిద్రనుమునింగి స్వప్నావస్థయం దుషయను నొకకన్యకామణిని దిలకించి యామె రూపలావణ్యాతిశయంబులకు ముగ్ధుఁడై యామెను మనసారఁ బ్రేమించెను. కాని యామెయెవ్వరో, యెందుండెనో, తన కామె యెట్లులభించునో, యాతని కింతమాత్రమును దెలియ వచ్చినదికాదు. అందువలన నాతఁ డహరహంబు నుషాకన్యను గూర్చి విచారించుచు మదనజ్వరంబున నానాటికిఁ జిక్కిపోఁ దొడంగెను.

ఉషాకన్య బాణాసురుఁడను నొక దైత్యవల్లభుని కూతురు. ఇతఁ డనుపమాన శివభక్తిపరుఁడు. ఈతనికి వేయి చేతులుగలవు. నిత్యమును దన వేయిచేతులతో శివుని నర్చించు

చుండెడివాఁడు. పరమేశ్వరుఁ డీతని భక్తికి మెచ్చి యాతఁడు కోరిన ప్రకారమాతని యింటివాకిటఁగావలివాఁడై యుండెను. బాణాసురుఁ డొకప్పుడు శివుని చెంతకరిగి 'మహాదేవా! నా సహస్ర బాహువులకుఁ దగినంత పని లభించుట లేదు. కావున నాతో యుద్ధ మొనర్చుటకు రమ్మ'ని పలుక శివుండును బాణుని మదోన్మత్తతకుఁ గినుక వహించి వెలికిఁ దోపనీయక నగుచు 'బాణా! జగదేకపరాక్రముఁడ వగు నీతో నేను బోరఁగలనా? కొంతకాలము వేచియుండుము. నీ చేతుల తీట మాన్పఁగల సమర్థుఁ డొకఁడు నీకు లభింపఁ గలఁడు. అప్పు డాతనితో యుద్ధ మొనర్పుము. నీ వేయి చేతులకుఁ దగినంతపని లభించును. నీ రథము టెక్కెము విరిగి యెప్పుడు క్రిందఁబడునో, యానాఁడు నీ కాదివ్యపురుషునితోఁ బోరు లభించునని యెఱుంగు'మని తెలియఁజెప్ప, బాణుండును, నద్దానికి నిరీక్షింపఁ దొడంగెను.

ఇతని సమాచార మిట్లుండ నితనితనయ యగు నుష, తన సౌందర్యమునకుఁ దగిన వరుని సమకూర్ప వలసినదని సంతతము గౌరినిఁ బూజింపఁ దొడంగెను. గౌరీదేవియు నుషాకన్యయెడలఁ గరుణవహించి, యొకనాఁ డు పూజసేయు చున్న సమయమున నామెకుఁ బ్రత్యక్షమై 'కుమారీ! నీవెంత మాత్రమును వరునిఁగూర్చి చింతింపవలదు. అన్ని విధముల

నీకుఁ దగిన వరుఁడే లభింపఁగలఁడు. నేటి రాత్రియే స్వప్నమందు నీ మనోహరునిఁ గాంచఁగల' వనిచెప్పి యదృశ్యయయ్యెను. ఆనాటిరాత్రి యుషాకన్య స్వప్నావస్థయం దనిరుద్ధునిఁజూచి యాతని రూపరేఖావిలాసంబులకు నబ్బురపడి యాతనిని మనసారఁ బ్రేమించెను. నాటనుండి యనిరుద్ధునకుఁ గలిగిన యవస్థయే యీయామెకుఁగూడఁ గల్గెను. మదనజ్వరంబున నానాటికిఁ జిక్కిపోవఁ దొడంగెను. అట్టియెడ నామెచెలు లేతద్వృత్తాంతంబు నంతయుఁ దెలిసికొని కారణమూహింపఁజాలక యామెతల్లికి సర్వంబును నివేదించిరి. ఆమెయుఁ గొమార్తె మనోవిచారంబునకు మూలంబైన దానిగూర్చి తెలిసికొననేరక తనభర్తకుఁ దెలియఁ జేసెను. బాణుఁడప్పుడు కొంతవఱకు విచారించి తన తనయ ప్రియసఖియగు చిత్రరేఖను రావించి యుషాకన్య మనోవిచారమునకుఁ గతమేమో సర్వజ్ఞుఁడగు శివుని నడిగి తెలిసికొని రావలసినదని యాజ్ఞాపింప నామెయు శివుని కడకరిగి సర్వంబును విన్నవించెను. అంత శివుఁడు చిత్రరేఖనుజూచి ‘బిడ్డా నీచెలి యనిరుద్ధుని వరించి యాతనికై విచారించుచున్నది. అనిరుద్ధుఁడు రతీమన్మధులకుఁ గుమారుఁడు. శ్రీకృష్ణునకు మనుమఁడు. ఆతండిప్పుడు ద్వారకాపురమునందున్నవాఁడు. నేటిరాత్రి నీవు రహస్యముగా ద్వారకానగరంబున

గరిగి, యాతని మందిరంబునుజొచ్చి గాఢనిద్రను మునింగి యున్న సమయంబున నాతనిఁగొనివచ్చి యుషాకన్యకుఁ జూపింపుము. దానివలన నీచెలి మనోవిచారంబంతయు నశించును. ఈపనికిఁగాను నీకిదిగో యింద్రజాలవిద్య నుపదేశించుచున్నాఁడను. ఈ విద్యాప్రభావంబువలన నీ వీకార్యమును జక్కఁగా నెఱవేర్పఁగల' వని తెలిపి యావిద్య నుపదేశించెను. చిత్రరేఖయుఁ దన ప్రాణసఖిమనోవిచారంబును బాపుటకు సిద్ధపడెను.

అనాటిరాత్రి చిత్రరేఖ యింద్రజాల విద్యాప్రభావంబు మూలంబున నొరులకుఁ దెలియకుండ ననిరుద్ధుని మందిరంబును జొచ్చి నిద్రాపరవశుఁడై యున్న యాతనిఁ గొనివచ్చుచుండెను. మధ్యేమార్గంబున ననిరుద్ధుఁడు మేలుకొని, తన్నుఁ గొనిపోవుచున్న చిత్రరేఖను జూచి 'నీవెవ్వరిదానవు? ఇట్టి యర్ధరాత్రంబున నొంటిరిగ నన్నెచ్చటికిఁ గొని పోవుచున్నావు? తెల్పు'మనియడుగ నామెయు 'ఓపురుషాగ్రణీ! నీ కెంతమాత్రమును సందేహమువలదు. నేను నీకు మేలుగూర్చుదాననేగాని, చెఱుపుఁ గలిగించుదానను గాను. నీమనోనాయకి దగ్గఱకే నిన్నుఁ గొనిపోవుచుంటిని. నీకోరిక నెఱవేరు' నని తెలుప ననిరుద్ధుఁడును మౌనము వహించెను. అచిరకాలముననే చిత్రరేఖ యాతనిఁగొని, యుషాకన్యామందిరంబును

బ్రవేశించి, యొక్కచో నాతని నాసీనుఁ గావించి, నిదురించు చున్న తన సఖిని మేలుకొలిపి, వృత్తాంతంబు సర్వంబు నామెకుఁ దెలియఁజేసెను. ఉషాకన్యయుఁ దన మనోహరునిఁ గన్నులారఁ జూడ నాత్రముతో ననిరుద్ధుఁ డున్నచోటున కరి గెను. చిత్రరేఖ యేదో పనిగలదని మిష పెట్టి మందిరంబు నుండి వెడలిపోయెను.

అనిరుద్ధునిఁ జూచినంతనే యుషాకన్యకు మొకట భయము గల్గెను. తరువాత సిగ్గు మెండయ్యెను. ఆ తరువాత మదనవికారము హెచ్చయ్యెను. మదనవికార మినుమడించి నంతనే యామె మనోనిగ్రహమును గోలుపోయి యాతనిఁ జూచి 'ఓపురుషవరేణ్యా! మీ నామధేయమెట్టిది?' అని ప్రశ్నించెను.

అని—ఓ తరుణీమణీ! నా పేరనిరుద్ధుఁడు

ఉష—సుందరాకారా! మీ దేశమెయ్యది? మీవంశీయు లెవ్వరు?

అని—ఓసుందరాంగీ! ద్వారకానగరము నా నివాసస్థానము. నాతల్లి దండ్రులు రతీమన్మధులు. తాత శ్రీకృష్ణభగ వానుఁడు. నీ వెవ్వరిదానవు?

ఉష—స్వామీ! నేను బాణుని కొమార్తెను. ఉషయను దానను.

అని—ఇట్టి యర్ధరాత్రంబున నన్నిచ్చటికేల తెప్పించితివి ?

ఉష—తెప్పించుటకు నేనెవ్వతెను ? నాకాసామర్థ్య మెక్కడిది ? పరమేశ్వరి యనుగ్రహంబు వలన మీదర్శనంబు లభించినది.

అని—ఆ యనుగ్రహంబునకైనను దగినకారణ ముండవలయును గదా ?

ఉష—మనోహరా ! నేను మీ సౌందర్యాతిశయంబులను విని మీయందు మనస్సును నిల్పితిని. మీ పొందు నాకు లభించునట్లొనర్ప వలసినదని యా పరమేశ్వరినిఁ బ్రార్థింప నామెయు నాయెడలఁ గరుణ వహించి యిట్లొనర్చినది. నాథా ! మీకొఱకై నిద్రాన్నములనుమాని యెన్నినాళ్ళ నుండియో వేచియుంటిని. నేటికాభవాని కృపవలన నాకష్ట మీడేరినది. నన్నింక నలయింపక రతిసుఖంబునఁ దేల్పుఁడు. ఈ మదన తాపంబును బోఁగొట్టుఁడు.

అని—కన్యకామణీ ! ఇట్లు వలుకుట కులవతులకు ధర్మమా ? నీవు కన్యకవు. నీ పల్కులు కన్యాత్వమునకుఁ గేవలము విరుద్ధములు. అదిగాక, పరస్త్రీని గోరుట మహాపాపమని పెద్దలు సెప్పుదురు. నిన్ను నేనెట్లు ముట్టఁగలను ?

ఉష—మనోహరా! ఇందుఁ గన్యాత్వమునకు భంగమేమి గలదు? నేను మిమ్మును మనసారఁ బ్రేమించియుంటిని. మీదుమిక్కిలి నేను బరకాంత నెట్లగుదును? ఇంతవఱకు నే నవివాహితను, మిమ్మును వివాహ మాడఁదలంచి యుంటిని. గాంధర్వంబు వివాహంబు లన్నింటి యందుత్తమంబని పెద్దలు సెప్పుదురు. కావున గాంధర్వంబున నన్నుఁ బరిగ్రహింపుఁడు. దీన నెవ్వరికిని దోషంబు గలుగనేరదు.

అనిరుద్ధుఁ డుషా కన్యవాక్యములకు సమ్మతించెను. ఆతఁడుగూడ నామెను హృదయ పూర్వకంబుగఁ బ్రేమించి యుండెను. ఆమె మనస్సును గనుంగొన వలయునని యాతఁ డట్లు వలికెనేగాని యామెమీఁదఁ బ్రేమలేకగాదు. అంత నుషాకన్య యాతని కంఠమున నప్పుడే పూలమాలను వైచి గాంధర్వంబునఁ బెండ్లియాడెను. నాఁడు మొదలు వారిరువు రును నొరులకుఁ దెలియకుండ దాంపత్యసుఖంబుల ననుభ వింపఁ దొడంగిరి. ఆహా! మోహమునకున్న శక్తి యెద్దాని కిని లేదుగదా?

ఉషాకన్యానిరుద్ధుల వృత్తాంతము నెట్లో యామెసఖ జనంబులు దెలిసికొని యుపేక్షించిన బాణునివలనఁ దమకు ముప్పు గలుగునేమోయని భయపడి, యొకనాఁడతనికి సర్వ

మును దెలియఁజేసిరి. అప్పుడతఁడు మండిపడుచు నేమిచేయు టకును దోఁచక శివునికడకరిగి యావద్వృత్తాంతమును విన్న వించెను. పరమేశ్వరుండును, బాణునిఁజూచి 'ఓయీ! దీనికై నీవు మండిపడనక్కఱలేదు. అనిరుద్ధుఁడు నీతనయకుఁ దగిన వాఁడు. అతఁడు శ్రీకృష్ణభగవానుని పౌత్రుఁడు. శ్రీకృష్ణుఁడన సామాన్యుఁడుగాఁడు. కేవల మతఁడు శ్రీమహావిష్ణువు. ఆది మధ్యాంతములు లేనివాఁడు. సృష్టిస్థితిలయంబు లామహాత్ముని వలననే జరుగుచున్నవి. బ్రహ్మాదిసకలదేవతలును, నేనును, సర్వదా యామహనీయునిఁ గీర్తించుచున్నాము. కావున నట్టి వానితో బంధుత్వము నెఱపుట నీకు మిక్కిలి శ్రేయస్కరము. నాహితమును గైకొని నీవు త్రికను, ననిరుద్ధునకొసంగి పరిణయంబు సేయుము. కాదని కత్తిగట్టుదువేని శ్రీకృష్ణుని వలన నీకుఁ దప్పక పరాభవము జరిగితీరు'నని తెలియఁజేసెను. కాని బాణుఁ డెంతమాత్రమును శివుని హితోపదేశమును గైకొనక 'స్వామీ! దైత్యకులమున కాజన్మవైరియగు శ్రీకృష్ణునితోడనా బాంధవ్యము నెఱపుట? నేనెంతమాత్ర మీ వివాహంబున కంగీకరింపను. అనిరుద్ధుని దండింపక మానను. మీకృపయున్నచో నన్నుఁ గృష్ణుఁడేమి సేయఁగలఁ'డని పలికి యప్పుడే సైన్యములఁ గూర్చుకొని యనిరుద్ధునిపై కరిగెను. అనిరుద్ధుఁడును మునుముందుగనే పరమేశ్వరివలన యుద్ధ

వార్తను దెలిసికొని, యుద్ధమునకు సిద్ధుఁడై, బాణున కెదురు
సనెను. బాణుఁడును, నొక్కఁడయ్యుఁ దన్నెదుర్కొన నరు
దెంచుచున్న యనిరుద్ధుని పరాక్రమాతిశయంబులకు మెచ్చు
కొని, యుద్ధమునకుఁ గడంగెను. ఉభయులకును బోరు
ఘోరమయ్యెను. అనిరుద్ధుని ధాటికాగఁజాలక బాణునిసైని
కులు పరుగెత్తఁ జొచ్చిరి. బాణుఁడుగూడ నప్పుడప్పుడాతని
పరాక్రమంబునకును, యుద్ధనైపుణ్యమునకును నిర్విణ్ణుఁడగు
చుండెను. తుదకునమోఘనాగాస్త్రమును బ్రయోగించి యాతని
మూర్ఛితునిఁగా నొనర్చి బాణుఁడు చెఱఁగొనెను.

సర్వజ్ఞుఁడగు శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు మనుమని వృత్తాంత
మును దెలిసికొని, తనవారలకుఁగూడఁ దెలిపినవాఁడై, యా
దవబలంబులఁగూర్చికొని బలరామాదులతో దండెత్తి వచ్చి
దానవపురంబును ముట్టడించెను. కృష్ణుని నొకసామాన్యమాన
వునిఁగా నెంచి బాణుఁడుగూడ నిజసైన్యంబులఁ గూర్చికొని
పరమేశ్వరునితోఁ గలసి, యుద్ధమునకుఁ గడంగెను. అప్పుడు
హరిహరులకును, బలరామబాణాసురులకును, నుభయుసైని
కులకును బోరు ఘోరమయ్యెను. హరుఁడు పాశుపతాస్త్ర
మును బ్రయోగింపఁ గృష్ణుఁడు నారాయణాస్త్రమును బ్రయో
గించి దాని నుపసంహరించెను. శివుఁడు తిరిగి శివజ్వరమును
యాదవసైనికులపై నావేశింపఁజేయ, జనార్దనుఁడు వైష్ణవ

జ్వరమును దానవసైనికులపై నావేశింపఁజేసెను. ఆరెంటికిని గొంతతడవు పోరుజరిగెను. తుదకు శివజ్వరమే యోడిపోయెను. హరుఁడప్పుడు యుద్ధవిముఖుఁడయ్యెను. శ్రీకృష్ణుఁడంత బలరామునితోఁ బోరుచున్న బాణునెదుర్కొనెను. ఆసమయమున నాతని రథముచక్రము విరిగి నేలఁబడెను. అంత బాణుఁడు తనకుఁదగిన వీరుఁడు లభించెనని బలరామునితోఁ బోరుటమాని శ్రీకృష్ణునెదిర్చి పోరఁదొడంగెను. బలరామ సాత్యకి మన్మథ ప్రముఖులందఱును, దానవ సైన్యములపై విజృంభించి యెక్కడిసైన్యముల నక్కడ రూపుమాపఁదొడఁగిరి. వారి ధాటి కాఁగఁజాలక దనుజసైన్యములు పరుగిడఁజొచ్చెను. ఒకవంక నగ్నినుఁడు దానవవీరుల మార్కొని సవ్యాపసవ్యంబుగ బాణంబులఁ బ్రయోగించుచుఁ దలయెత్తుటకును, జేయి యాడించుటకును గూడ వీలులేకుండఁ జేయుచు గుట్టలు గుట్టలుగాఁ గూల్చుచుండెను. ఇచ్చట బాణుఁడు శ్రీకృష్ణునిపైఁ బెక్కు దివ్యాస్త్రంబులు బ్రయోగించుచుఁ బోరుచుండెను. అట్టియెడ భద్రకాళి బాణునిపక్షము నవలంబించి శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రయోగించు బాణములనన్నింటిని మ్రింగఁదొడంగెను. బాణుఁడు దీనివలన సురక్షితుఁడై కృష్ణునిఁ బెక్కువిధంబులఁ గ్రూరనారాచంబుల నొప్పింపసాగెను. శ్రీకృష్ణునకుఁ గోపమినుమడించినది. భద్రకాళిని, బాణుని నొక్కమారు హతమొనర్పవలయునని నిశ్చయించి,

యరిజనభయంకరంబగు సుదర్శన చక్రాయుధంబును జేతం బట్టెను. చక్రాయుధంబును గాంచినంతనే భద్రకాళి భయపడి రణరంగమ్మునుండి తొలఁగిపోయెను. శ్రీకృష్ణుఁడద్దానిని బాణునిపైఁ బ్రయోగించెను. శివుఁడందుకు భయపడి తన భక్తునిఁ బ్రాణములతో రక్షింపవలసినదని కేశవునిఁ బ్రార్థింప నాతండును సమ్మతించెను. చక్రాయుధము బాణుని వేయి హస్తముల నొకటివెంట నొకటిగా ఖండించివైచెను. తుదకుఁ బ్రాణములుఁగూడఁ బోననున్న సమయమున శ్రీకృష్ణుఁడద్దాని నుపసంహరించెను. అప్పుడు బాణుఁడు శ్రీకృష్ణుని చరిత్రంబును దెలిసికొని దీనుఁడై 'దేవా! మాయావిమోహితుండనై, నీసామర్థ్యమును గుర్తింపఁజాలక నీపైఁ గత్తికట్టితిని. నాయపరాధమును క్షమించి నన్నురక్షింపు'మని యనేక విధంబులఁ బ్రార్థింప నాతండును దనుజవల్లభుని యెడఁ గరుణావహించి, వాని చేతులెప్పటియట్ల వచ్చునట్లనుగ్రహించెను. పోరు సమాప్తినొందెను.

హరిహరుల సమక్షమున బాణుఁడప్పు డనిరుద్ధునకుఁ దన పుత్త్రికయగు నుషనొసంగి మహావైభవములోఁ బెండ్లి గావించెను. పెక్కు కానుకలను, దివ్యాంబరమణిమయభూషణంబులను, గనకవస్తువాహనంబులను, పెక్కువేల దాసదాసీజనంబులను, వధూవరుల కొసంగెను. శ్రీకృష్ణుఁడును, శివుని

యొద్ద సెలవుదీసికొని, వధూవరుల తోడను, బంధుజనుల తోడను, యాదవసైన్యంబులతోడను, గదలి, ద్వారకాపురంబున కరిగెను. ఉషాకన్యానిరుద్ధులును, నాటనుండి సర్వసుఖంబుల ననుభవించుచుఁ గాలమును సుఖముగాఁ గడుపుచుండిరి.

బాలకులారా! తనబలంబును, నెదిరిబలంబును గుర్తెఱుంగక, కలహంబునకుఁ గాలుదువ్వరాదు. ఎంత వారికిని గర్వంబు పనికిరాదు. యుక్తాయుక్తంబులఁ గూర్చి తనకుఁ దెలియనప్పుడు, పెద్దలు సెప్పినప్పుడైనను దెలిసికొనవలెను.

---

౮. అజామిళోపాఖ్యానము.

(భాగవతపురాణాంతర్గతము.)

కన్యాకుబ్జపురమున నజామిళుండను నొక భూసురుండు గలఁడు. అతఁడు సత్కర్మపరుఁడు. దాంతుఁడై, శాంతుఁడై, ధర్మసంశీలుఁడై, చతుర్వేదములను జదివినాఁడు. అనయంబు గురువృద్ధజనాతిథిపూజల నొనర్చినాఁడు. సర్వభూతములందును సమభావమును జూపినాఁడు. బహు మంత్ర సిద్ధులను బడసినాఁడు. సత్యభాషణనియమంబును జరపినాఁడు. నిత్య

నైమిత్తికాదులను నేరపినాఁడు. సకల సద్గుణములను దనయందు నిలిపినాఁడు. కాని కాలమెల్లప్పుడొకరీతిగా నుండదు. అది క్షణక్షణమును మారుచునే యుండును. దాని ననుసరించి మానవ తత్త్వంబు గూడఁ గొన్ని యెడల మారుచుండును. అజామిళున కిప్పుడు యౌవనము చక్కఁగాఁ బొడసూపినది. ఒకనాఁడతఁడు సమిత్కుశఫలార్థమై వనంబున కరిగి, వానిఁ గొని తిరిగి గృహంబున కరుదెంచు నప్పుడు మార్గమధ్యంబున రతి క్రీడలఁ దేలుచున్న కాముకీ కాముకుల నొక పూపొద రింటఁ గాంచెను. వారినిఁ గాంచి నంతనే యాతని చిత్తము చలించినది. కామోద్రేక మును మదించినది. నాటితో నాతని బ్రాహ్మణత్వముగూడ నశించినది. వృషలియను పేరుగల యా కాముకి యజామిళునకు భార్యయైనది. అది మొదలాతఁ డా తొత్తునే యాత్మపత్నిగా భావించినాఁడు. సంతతమక్కాంతతో రతిసుఖోపభోగంబుల ననుభవింపఁ దొడంగినాఁడు. నిత్యకర్మంబులేమైనవో, గురువృద్ధ జనాతిథిపూజ లెటుపోయినవో, యధ్యయన మేనేలఁ గలసినదో, యాతనికిఁ దెలిసినది కాదు. ఆతనికి వృషలియే సర్వప్రపంచము. వృషలియే జీవనాధారము. వృషలియే మోక్షసాధనము. వృషలియే సర్వకామ్యముల నొసంగు నధిష్ఠాన దేవత. ఆ కాంత లేకున్న నాతనికీ ప్రపంచమే లేదు. ఇట్లు వృషలియందు బద్ధానురాగుఁడై గృహస్థాశ్రమమును విసర్జించినాఁడు. బంధువులఁ దిట్టినాఁడు.

సజ్జనుల బాధలఁ బెట్టినాఁడు. దాసులుగొట్టినాఁడు. నిందల కోర్చినాఁడు. పాపకార్యములకుఁ దలయొగ్గినాఁడు. గోవులను హింసింపఁ దొడంగినాఁడు. చేయరాని కార్యములఁగూడఁ జేయుటకుఁ బాల్పడినాఁడు. ఇప్పుడతఁడు తొల్లింటి యజామిళుఁడుగాఁడు. అతని చరిత్రంబు మారిపోయినది.

వృషలియం దాతనికిఁ బెక్కుమంది కుమారులు గలిగిరి. ఇట్లు పెక్కయుఁ బ్రొద్దులు గడచుచుండ నజామిళునకు ముసలితనము సంభవించుటయుఁ గొన్నిదినములకు మరణకాల మాసన్నమగుటయు, సంప్రాప్తము లయ్యెను. మరణశయ్యపై నున్నను, నాతనికిఁ బుత్రీవ్యామోహంబు మిక్కుటముగా నుండెను. అందువలన నాతఁడు తన చిన్నకుమారుడగు నారాయణుని, వీధిలో నాడుకొనుచుండ 'నారాయణా! నారాయణా!' యని పిలిచెను. పుత్త్రునిఁ బిలుచుటయే యైనను, నది హరినామస్మరణ మొనర్చుటయైనది. అట్లు సుతునిఁ బిలిచిన కొంతతడవునకే యాతఁడు మరణించెను. అప్పుడు మహాపాపియగు నాతనిఁ గొనిపోవ యమకింకరు లరుదెంచిరి. అంత్యకాలమున హరినామస్మరణ మొనర్చిన మహాపుణ్యాత్ముఁడని యాతనిని వైకుంఠమునకుఁ గొనిపోవ విష్ణుదూత లరుదెంచిరి. విష్ణుదూతలరుదెంచు లోపలనే, యమదూతలాతనిని బంధించి యమలోకమునకుఁ గొనిపోవుచుండిరి. దానిఁ దెలిసికొని

విష్ణుదూతలు సత్వరంబున వారలకెదురు నడచి యడ్డగించిన నా—"అయ్యా! మీరెవ్వరు? ఈతని నెక్కడికిఁ గొనిపోవు చుంటి" రని ప్రశ్నించిరి.

య.దూ—అయ్యలారా! మేము యమునిదూతలము. మా ప్రభుని యాజ్ఞ చొప్పున మహాపాపియగు నీతని నరకమునకుఁ గొనిపోవుచున్నాము. మీరెవ్వరో తెలియఁ జేసెదరా?

వి.దూ—మేము విష్ణుదూతలము. మాప్రభునియాజ్ఞచొప్పున మహాపుణ్యాత్ముఁడగు నీతని వైకుంఠమునకుఁ గొనిపోవవచ్చినాము. మీరీ మహానుభావుని, మహాపాపియని యెట్లు నిర్ణయించినారు?

య.దూ—ఓ విష్ణుదూతలారా! మీమాటలు మాకుఁ జాల వింతగానున్నవి. గోవులను జంపినవాఁడును, కుల ధర్మమును బాలింపనివాఁడును, కులకాంత నొల్లని వాఁడును, పరాంగనాసంగమాభిరతుఁడును, సాధు జనాపకారుఁడును, బంధుజన దూషణుండును, జీవ హింసా పరాయణుండును, నసృతవాదియును, నగు వాఁడు మహాపాపిగాక, మహాపుణ్యాత్ముఁడగునా? ఇట్టి గుణము లన్నియు నీతనియందు మూర్తీభవించి

యున్నవి. వెండియు నితఁడు వృషలీమోహపరవ
శుఁడైనప్పటినుండియు,

సీ|| సముచిత శ్రుతిచర్యఁ । జర్చింపనొల్లక
సతికుచద్వయచర్యఁ । జర్చసేయుఁ
దర్కకర్కశపాఠ । తర్కంబుగాదని
కలికితోఁ బ్రణయ త । ర్కంబుసేయు
స్మృతిపదవాక్య సం । గతిగాక తత్సతి
పదవాక్య సంగతి । పరఁగఁజేయు
నాటకాలంకార । నైపుణ్యముడిగి త
న్నాటకాలంకార । వాటిఁదిరుగుఁ

గీ. బరఁగఁ జిరకాల మీరీతి । బాప నియతి
రమణదాఁగీ కుటుంబ భా । రము వహించి
యది కుటుంబిని గాఁగఁ బా । పాత్ముఁడగుచు
నశుచియును దుష్టవర్తనుఁ । డై చెలంగె.

కావున నిట్టివానిఁ దగినట్లు శిక్షించుటకై మేము గొని పోవుచున్నాము.

వి.దూ.—ఓ యమదూతలారా! మీ వాక్యములెంత మాత్రమును సమంజసములుగావు. మీరు ధర్మాధర్మముల నెట్లు నిర్ణయించెదరు?

య.దూ.—అయ్యలారా! వేదవిహితంబు లగు కర్మంబులన్నియు ధర్మములు. వేద విహితంబులు గానివి యన్నియు నధర్మములు.

వి.దూ—ఎట్టివారు శిక్షాపాత్రు లగుదురు ?

య.దూ—ఎల్ల మానవులును దమతమ కర్మంబుల ననుస రించియే శిక్షలను బొందుదురు. పాపకార్యంబు లాచ రించినవారును, వారి వారి పాపంబుల ననుసరించి— ఉత్తమ—మధ్యమ—అధమ జన్మంబులకు లోనగు చుందురు. రజోగుణప్రేరితులై, యైహిక సుఖోప భోగంబులకు లోనగుచు దుష్కార్యంబుల నాచరించు వారందఱును, దమతమ జన్మంబులను నిరర్థకంబుగా నొనర్చికొని తీరనినరకబాధల ననుభవింతురు. సాత్విక గుణప్రధాను లగువారు పుణ్యకర్మంబుల నొనర్చి స్వర్గాది పుణ్యలోక నివాస సౌఖ్యంబులఁ గుడుచు దురు. ప్రకృతి సంబంధమున నట్టివారు సుఖదుఃఖంబు లకు లోనయ్యు, శ్రీహరిచింతనంబునఁ బ్రకృతివికారం బుల నణంచుకొని యుత్తమలోకంబులఁ బొందుదురు. హరినామ స్మరణంబువలన వారి పాపంబు లన్నియు నశించి పోవును.

వి.దూ—హరి చింతనంబు వలనఁ బాపంబులు నశించుచో, నీతని పాపములు మాత్రము నశింపలేదా?

య.దూ—అయ్యో ! అదియెట్లు ? ఈతఁడు హరినిఁ జింతింప లేదుగదా ?

వి.దూ—మరణకాలమున 'నారాయణా! నారాయణా!' యని యుచ్చరింపలేదా ?

య.దూ—అది భగవత్స్మరణ మెట్లగును? కుమారునిపైఁ గల ప్రేమచేత నాతఁ డట్లుచ్చరించెనేకాని, భగవంతుని మీఁది భక్తిచేత నాతఁ డట్లు సేయలేదుగదా ? అదికుమారునిఁ బిలచుటయగునుగాని హరిని స్మరించు టెట్లగును ?

వి.దూ—ఓ యమదూతలారా! మీరు పొరబాటు వడుచున్నారు. మీరనిన ట్లతఁడు కుమారుని నామమునే స్మరించెనని యనుకొనుఁడు. అయినచేమి ? భగవన్నామమును భగవంతునిమీఁది ప్రేమచేతనే తల్లిదండ్రులు తమ బిడ్డలకుఁ బెట్టుచున్నారు. అట్టి ప్రేమతోఁ బెట్టిన నామమును స్మరించుటవలన భగవంతుఁడు సంతోషించుచున్నాఁడు. అందు మరణకాలమునఁ గూడ నాపేరును స్మరించుచో, నాపేరుపై నట్టివానికిఁగల ప్రేమ యద్వితీయమగుచున్నది. అట్టి యద్వితీయప్రేమ యీతనియందుఁ గాన్పించుచున్నది. కావున నాయుచ్చారంబు వలన నాతని పాపంబులన్నియు నశించినవి. హరికీర్తన ప్రభావమును వినుఁడు—

సీ. బ్రహ్మహత్యానేక । పాపాటవుల కగ్ని
కీలలు హరినామ । కీర్తనములు
గురుతల్ప కల్మష । క్రూరసర్పములకుఁ
గేకులు హరినామ । కీర్తనములు
తపనీయ హార్య సం । తమసంబునకు సూర్య
కిరణముల్ హరినామ । కీర్తనములు
మధుపాన కిల్బిష । మదనాగ సమితికిఁ
గసరుల్ హరినామ । కీర్తనములు

గీ. మహిత యోగోగ్రనిత్య స । మాధి విధుల
నలరు బ్రహ్మర్షులకు । నందరాని
భూరి నిర్వాణ సామ్రాజ్య । భోగభాగ్య
ఫలదంబులు హరినామ । కీర్తనములు.

కావున శ్రీహరి చింతనంబువలన నీతని పాపంబులన్నియు నశించినవి. ఇంతియుగాక యంత్యకాలమున శ్రీహరి నామ స్మరణమనునది పూర్వపుణ్యవశమునఁగాని జ్ఞప్తికిరాదు. ఇట్టి పూర్వపుణ్యము గలవానికి నరకబాధయా? ఇది యెంతమాత్రము దగదు. మీరీతనిని విడిచిపొండు.

య.దూ.—అది యెట్లు? మాప్రభుని యాజ్ఞను మేము పాలింపవలదా?

వి.దూ.—ఓ యమదూతలారా! మీరీతనిని విడిచిపోకున్నచో మిమ్ములను జయించి యిందుండి పాఱఁదోలెదము.

అని పల్కఁగనే యమకింకరులు మహాట్టహాస మొనర్చుచు యుద్ధమునకు సంసిద్ధులైరి. అప్పుడు విష్ణుదూతలకును, యమదూతలకును, ఘోరమైన యుద్ధము జరిగెను. అందు యమదూతలోడిపోయి ప్రాణభయమువలనఁ బాఱిపోయిరి. అట్టియెడ నజామిళుండు లబ్ధజీవుండై, వారి సంభాషణంబును వినుటవలన జ్ఞానియై, లేచి నిలువంబడి, విష్ణుదూతలఁ బెక్కు విధంబులఁ గీర్తించెను. వారును, నాతని నాశీర్వదించి తమ నెలవున కరిగిరి. అనంతర మాతఁడు సర్వసంగపరిత్యాగ మొనర్చి, గంగాతీరమున సమధికనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై శ్రీహరినిఁ గూర్చి తపంబొనర్చి, యోగమార్గంబున దేహంబు సాలించి విష్ణులోకంబునొందెను.

బాలకులారా! ఈ యుపాఖ్యానంబు వలన హరినామ స్మరణ ప్రభావంబును దెలిసికొని మీరును హరినిఁ గీర్తింపుఁడు.

౫. చిత్రకేతోపాఖ్యానము.

(భాగవతపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము శూరసేన దేశములకుఁ జిత్రకేతుఁడను వాఁడు చక్రవర్తియై యుండెను. అతనికిఁ బెక్కురు భార్యలుగలరు. అతని కెందును లోపమనునదిలేదు. ఐశ్వర్యంబు లెనిమిదియు నాతనికిఁ గలవు. ఇన్నింటి కనుకూలంబుగ నాతని ప్రవర్తనమా మిక్కిలి కొనియాడఁదగినది. కాని యెన్ని యున్నను లాభమేమి? ముఖ్యముగాఁ గావలసిన సంతానమే యాతనికి లేదయ్యెను. సంతానము కొఱకే యాతఁడు పెక్కురు కాంతలను బెండ్లి యాడెను. కాని యొక్కరియందును నాతనికి సంతానము గలుగలేదు. అందువలన నాతనికి మనోవిచార మతిశయించెను. కాని విచారపడి యాతఁడు సేయునదేమి గలదు? ఇదేమి పౌరుషమునకు లోఁబడిన పనియా యాతఁడు తగినట్లు యత్నించుటకు? అన్నింటికిని దైవమే గలఁడని యాతఁడు మనస్సును దృఢపఱచుకొనెను. ఇట్లుండ నొకప్పు డాతని కడకు నాంగిరసుండను మహాముని యొక్కండరుదెంచెను. చిత్రకేతుండును దన యొద్ద కరుదెంచిన యాముని పుంగవుని విధివిహితముగా సత్కరించి గౌరవించెను. పూజానంతర మాంగిరసుండు చిత్రకేతునిఁ జూచి "ఓ రాజా! నీముఖ

వైఖరినిఁ బట్టిచూడ నెద్దానిఁ గూర్చియో నీవు మిక్కిలిగా విచారించుచుంటివని తెలియవచ్చుచున్నది. ఎందును లోపంబులేని నీకు విచారంబునకుఁ గారణంబేమి?' యని ప్రశ్నింపఁ జిత్రకేతుఁడు 'మహాత్మా! ఎన్ని సంపదలున్న నేమి? ఎంతటి భోగమున్న నేమి? అన్నింటికంటె ముఖ్యమైన సంతానము లేదయ్యెఁగదా? ఆ సంతానము కొఱకే నేనింతగా విచారించుచుంటిని. మునీశ్వరా! మీరైనను దీనికిఁదగిన మార్గము నాలోచించి నాయీ విచారమును బాపుఁ' డని తెలుప నాంగిరసుండును జిత్రకేతుని యెడల జాలి వహించి 'రాజా! సంతానమును గూర్చి నీ వెంతమాత్రమును విచారింపవలదు. నాకర్తృత్వమునఁ బుత్రకామేష్టి నొనర్చి చరుశేషమును నీ పెద్దభార్య కొసంగుము. ఆమెవలన నీ కొక పుత్రుఁడుదయింపఁ గలఁడు. అతని వలన నీకు సుజ్ఞానోదయంబు గాఁగలదు. కర్తవ్యమునకుఁ గడంగు' మని నుడువఁ జిత్రకేతుండు నట్లొనర్చి చరుశేషమును దన పెద్దభార్య కొసంగెను. దాని మహిమవలన నామె గర్భమును ధరించి, నవ మాసములు సెల్లిన యనంతర మొక శుభముహూర్తంబున నొక సుపుత్రునిఁ గనెను. అంతటితోఁ జిత్రకేతుని మనోవిచారమంతయు నశించెను. సుపుత్రోదయంబు వలన నాతనికిఁ బ్రకృతి యంతయు నానంద దాయకమయ్యెను.

కాలము కుటిలబుద్ధి గలది. సుఖపడువారలను జూచి యది సహించియుండలేదు. తొలుఁదొల్త నెంతటి కష్టమును గూర్చునో యంతటి సుఖమును, నెంతటి సుఖమునుగూర్చునో యంతటి కష్టలుమును, దుదను గల్గించుచుండును. ఇయ్యది కాలముయొక్క సహజమైన గుణము. చిత్రకేతున కిప్పుడు పుత్రోదయంబు వలన మితిలేని సుఖము సమకూరినది. ఇందు వలనఁ గాలమునకుఁ గనులు కుట్టినవి. పుత్రోద్భవంబు వలన నాతనికిఁ బెద్దభార్యయందు సహజానురాగము వేయిమడుంగు లినుమడింపఁ దక్కుంగల భార్యలు సహింపలేనివారై యా బాలునకు విషముపెట్టి చంపిరి. దీనివలనఁ జిత్రకేతునకుఁ దీరని దుఃఖము సంప్రాప్తమైనది. ఇప్పుడు కాలమునకు మహానందము గలిగినది. పుత్రునిఁ గూర్చి మిక్కిలిగ విలపించుచున్న చిత్రకేతునికడ కాంగిరసుండును, నారదుండును, జనుదెంచి దివ్యదృష్టివలన సర్వమును దెలిసికొని యాతనిఁ జూచి "రాజా! చచ్చినవానికై యేల విచారించెదవు? జీవులకుఁ బూర్వకర్మానుగుణంబుగ సతీసుతాదుల తోడను, బంధుమిత్రాదులతోడను సమావేశము గలుగుచుండును. నదీజలమునందుఁ బ్రవాహావశమునఁ దేలివచ్చు కట్టెలు మొదలగునవి కలియుచు, విడిపోవుచుండునట్లు, జీవులును జన్మాంతర సంబంధము ననుసరించి కలియుచు, విడిపోవుచుందురు. దీనికై విచారించుట కేవల మవివేకలక్షణము. ఇట్లని మేము

చెప్పనేల? ఈబాలుఁడే చెప్పఁగలఁ'డని పలికి యాబాలు
నకుఁ బ్రాణమొసంగ నాతండును జననీజనకులఁ జూచి 'తలి
దండ్రులారా! నాకై మీ రేల దుఃఖించెదరు? మీయందును,
నాయందును, సకల జీవులయందును, నాత్మ రూపంబున
వెలుంగు శ్రీమన్నారాయణుం డొక్కండే సత్యుఁడైనవాఁడు.
మిగిలిన సృష్టియంతయు ననిత్యమైనదే. ఇదివఱకు నేనెన్నో
జన్మంబుల నెత్తియుంటిని. ఇప్పుడు మీకుఁ బుట్టియుంటిని.
కర్మవశంబువలన నాకిందును బరమాయువులేదు. జనులకు,
వావివరుసలును, సుఖదుఃఖంబులును, భోగభాగ్యంబులును,
గలిమిలేములును శాశ్వతంబులు గావు. కలుగుటయుఁ దొలం
గుటయు దేహధారులకు సహజంబులు. సహజంబును, గర్మా
నుగుణంబును, విధి ప్రేరేపితంబులును నగువానిఁ గూర్చి
విచారించుట యెంతమాత్రమును దగదు. కావున నన్నుఁ
గూర్చి మీ రెంతయు వంతలపాలగుట మంచిదిగాదు. శోక
మును మానుఁ'డని వాక్రుచ్చి తిరుగఁ బ్రాణములఁ బాసెను.
కుమారుని వాక్యంబుల వలనఁ జిత్రకేతునకు హృదయము
మారిపోయినది. సర్వప్రపంచము క్షణభంగురమని యాత
నికి దెలియవచ్చినది. శ్రీమన్నారాయణుం డొక్కండే నిత్యుఁ
డని యాతనికి జక్కగా బోధపడినది. ఆబాలుని కళేబరంబు
నకు దహనాది సంస్కారంబుల నొనర్చి, నారదుని వలన

నారాయణ మంత్రోపదేశంబును బడసినవాఁడై, నాటంగోలె నిరాహారుండై శ్రీహరిం గూర్చి తపంబొనర్ప నాదేవదేవుం డును, నాతని తపంబునకు మెచ్చి, ప్రత్యక్షమై విద్యాధరులకు రాజగున ట్లనుగ్రహించుటయే గాక, యిష్టము వచ్చిన చోటికరుగు నట్లొక దేవవిమానంబునుగూడ నాతనికిఁ బ్రసాదించెను. చిత్రకేతుఁ డంతటినుండి నానాలోకంబుల దర్శించుచుఁ గాలమును గడపుచుండెను.

చిత్రకేతుఁడట్లు నానాలోకంబుల సందర్శించుచు నొకప్పుడు కైలాసంబున కరిగెను. అయ్యెడ నీశ్వరుఁడు పార్వతిని తన వామాంకమున నుంచుకొని, ప్రమథ గణములతోడను, దేవముని బృందములతోడను, గొలువుదీరి యుండెను. చిత్రకేతుఁ డాసభలోఁ బ్రవేశించి, పార్వతీ పరమేశ్వరులకు నమస్కరించినవాఁడై, యుచితాసనంబునఁ గూర్చొని, యేలకో పక్కున నవ్వెను. అచ్చటి వారందఱును, నవ్వునకుఁ గారణం బేమని యడుగ, నాతండు వారలం జూచి ‹ఓ సభికులారా! ఇట్టి గొప్ప సభలోఁ జేసికొన్న కాంతను దొడపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొనిన మహేశ్వరునిఁ జూచుట వలన నాకు నవ్వువచ్చినది. భార్యకు మారాడ వెఱచి యర్ధశరీర మొసంగుటయేగాక, మీఁదు మిక్కిలి పదుగురిలో నీ విధముగా భార్యను దొడపై నిడికొనుటయా? ఒకవేళ రుద్రుఁడు స్త్రీలోలుఁడై నను

రుద్రాణికై నను నియ్యది కూడనిదని తెలియ వలదా ? ఇందు వలననే నేను నవ్వితి' నని ప్రత్యుత్తరమొసంగెను. శ్రీహరి భక్తుండని శివుం డాతని వాక్యములకుం గినుక వహింపలేదు. కాని పార్వతీదేవికి మాత్రము క్రోధాగ్ని మిక్కుటముగాం బ్రజ్వరిల్లినది. అప్పు డా దేవి యాతనిం జూచి 'ఓరీ! పురాణ దంపతులమని మమ్ము భావింపక, యీ విధముగా గేలిసేసితివిగాన, రక్కసుండవై, భూమియందు జన్మించెదవుగాక' యని శపించెను. అంతం జిత్రకేతుం డాతల్లినిం జూచి 'తల్లీ! నీ శాపంబునకు నేనెంతమాత్రమును విచారపడను. ఉన్నది యున్నట్లు వలికిన మానవులకేగాక, దేవతలకేగాక, తుదకుం బురాణ పురుషులకుం గూడం బనికిరాదని నీ వొక పాఠమును బ్రపంచమునకు బోధించితివి. జననీ! అదియేనాకుం బదివేలు. శివు నంత వానిని జేపట్టిన నీవే, యిట్లు కోపమును వహింప, నింక మానవులం గూర్చి వేఱ చెప్పవలయునా ?'యని పలికిన వాండై యప్పుడే పుడమియందు వృత్రాసురుండను పేర రక్కసుండై పుట్టి వృద్ధి నొందుచుండెను.

వృత్రుండు రాక్షసాంశమునం బుట్టిన వాండగుట వలన నతనికిం బూర్వజ్ఞానమంతయు నశించినది. దానితోంబాటు హరి భక్తియు నంతరించినది. ఇప్పుడతండు నిర్జరవైరిగాని, నిర్జరప్రియుండు గాండు. ఇప్పుడతండు లోకాపకారుండుగాని,

లోకోపకారుఁడుగాఁడు. ఇప్పు డతఁడు విషయలంపటుఁడు గాని, విషయవివర్జితుండు గాఁడు. ఇప్పుడతఁ డజ్ఞానిగాని, సుజ్ఞానిగాఁడు: ఇప్పుడతఁడు రక్కసుండుగాని, మానవుండు గాఁడు. కాలక్రమంబునఁ బెరిగి పెద్దవాఁడై, దేవాసుర యుద్ధంబునఁ జావగా మిగిలియున్న దైత్యుల నందఱిని గుమి గూర్చుకొని, నాయకుండై, వృత్రుఁడు దేవలోకమును ముట్ట డించెను. వృత్రుఁడు సామాన్యుఁడు గాఁడు. అతని పరాక్ర మంబు ముమ్మాల దేవతల పరాక్రమంబు కాసుకుఁ గొఱగాదు. అట్లతఁడు దేవ లోకమును ముట్టడించినంతనే, యింద్రుని నాయకత్వంబున దేవతలందఱును, నాతనితోఁ గొంతనడి యుద్ధ మొనర్చి, యాతనిని గెలువఁ జాలనివారై, పురం బును విడిచి యరణ్యములకుఁ బాఱిపోయిరి. వృత్రుఁడట్లు బృందారకపట్టణంబు నాక్రమించినది మొదలుకొని, మఱింత క్రూరుఁడై, మునులను, బ్రాహ్మణులను, గోవులను, స్త్రీలను నివుల బాధింపఁ దొడంగెను. యజ్ఞములఁ జేయువారిని, హావిర్భాగములఁ దనకీయవలసినదనియు, నధ్వరంబులఁ దన పేర నొనర్పవలసినదనియు, బలాత్కరించుచుండెడి వాఁడు. వారు వినకున్నచో యజ్ఞములఁ బాడుచేసి, యజ్ఞాధికారులఁ బెక్కువిధముల హింసించుచుండెడివాఁడు. ఒక్కమర్త్యలోక మేగాక, దేవలోకంబుగూడ, వృత్రునిఁగూర్చి మిక్కిలిభయ

పడఁ జొచ్చెను. ఇట్లు పెద్దయుంబొద్దులు సనినయనంతరము దేవతలందఱు నొక్కచోటికిఁ జేరి, దైత్యనాథుని బాధలఁ గూర్చి యనేకవిధములఁ జెప్పికొనుచుఁ బ్రతీకారమొనర్చు టకుఁ జేతగానివారలై, యింద్రునితోఁ గలసి సత్యలోకం బున కరిగిరి. సత్యలోకాధినాథుండగు బ్రహ్మ తన యొద్ద కరుదెంచిన దేవతలఁగని 'ఓ యింద్రాది దేవతలారా! ఎందుండి యిటకువచ్చితిరి? మీకందఱికిఁ గుశలమా? ' యని ప్రశ్నించెను. వారును దమకు వృత్రునివలనఁ గలుగు సిలు గుఁగూర్చి పితామహునకుఁ దెలియఁజేసి, కాపాడవలసిన దని ప్రార్థింప నతండును 'దేవతలారా! వృత్రుఁడు సామా న్యుఁడుగాఁడు. అతనికింత బలంబు పూర్వసుకృతంబు వలన లభించినది. ఇట్టి వానిఁజంపుటయన సామాన్యమైన పనిగాదు. ఆతనికి లోహనిర్మితంబులగు నాయుధాదుల చేతఁగాని, మంత్రప్రయుక్తంబులగు నస్త్రంబులచేతఁగాని, చావులేదు. ఆతనిఁ జంపుటకెముకవలన నేర్పరుపఁబడిన యాయుధంబొండు గావలయు. అదియును సామాన్యులదియైన నిష్ప్రయోజనము. అతులిత తపః ప్రభావసంపన్నుండగు నొకసంయమీశ్వరు నిదై యుండవలయును. అట్టిది లభించినచో దాని వలన వృత్రుఁడు తప్పక మరణించును. కావున నిందు కొకయుపా యమును జెల్పెదను. వినుండు. దధీచిమహాముని లోకోప

కారమునకుఁ బ్రాణములనైన ధారవోయునంతటి యుదార హృదయము గలవాఁడు. అతఁ డనుపమానతపోబలయుతుండు గాని సామాన్యుఁడు గాఁడు. మీరందఱాతని యొద్దకరిగి, మీకును, లోకములకును, వృత్రునివలనఁ గలుగుచున్న కష్టములఁగూర్చి విన్నవించుకొని, లోకోపకారార్థమై, 'మీ వెన్నెముక నీయవలసిన' దని యాతనిఁ బ్రార్థింపుఁడు. ఆతండును మీరడిగిన వెంటనే తన దేహమును జాలించి,యద్దానినొసఁగఁ గలఁడు. దానివలన మీకష్టములు నశించును. లోకములకు బాధలు దొలంగును. వృత్రుఁడు మరణించును. ఇంద్రా! దీనివలన బ్రహ్మహత్యా మహాపాతకము లభించునని భయపడకుము. హితము నుపదేశించువాఁడు నేనుగాన దానివలన నెట్టిపాపము గల్గినను భరించువాఁడను నేనే. కావున సంశయింపక మీరందఱిప్పుడే యాయనకడకుఁ బొండు. సర్వము సమకూరు' నని తెలుప వారందఱును ధైర్యము నవలంబించి యప్పుడే దధీచిమహాముని యాశ్రమంబున కరిగిరి.

ఇంద్రాదిదేవతలు దధీచిమహాముని యాశ్రమంబున కరుగునప్పటి కాతఁ డప్పుడే సమాధినుండి లేచి యతిథుల కొఱ కెదురుసూచుచుండెను. దేవతలను జూచి నంతనే యాతనికి బ్రహ్మానందము గలిగెను. వారలఁజూచి యతఁడు 'దేవతలారా! మీకుఁ గుశలమా? మీ రేదో కార్యార్థమై

యిట కరుదెంచియుంటిరని మీ ముఖవైఖరి తెలుపుచున్నది. మీరు వచ్చినపని యెట్టిదో సంశయింపక తెలియఁజేయుఁడు. అది యెట్టిదైనను నేను దప్పక నెఱవేర్తునని పలికెను.

దేవ—మునిసార్వభౌమా! శత్రుభయముచే బ్రహ్మపంపున మేమిట కరుదెంచితిమి. మీరు మమ్మును రక్షింప వలయును.

దధీ—అయ్యలారా! ఇదిగో రక్షించెదనని యభయప్రదాన మొసంగుచున్న వాఁడను. మీపని యెట్టిదో సత్వరం బుగఁ దెలియఁ జేయుఁడు.

దేవ—లోకకంటకుఁడగు వృత్రునిఁగూర్చి మీరు వినియే యుందురు.

దధీ—అవును. అతఁడు మహాక్రూరుఁడు. మిక్కిలి బలవం తుఁడు. ఆతని దుశ్చేష్టితంబులవలన లోకంబులన్నియుఁ దల్లడిల్లి పోవుచున్నవి.

దేవ—మేమాతని బాధలకుఁ దాళఁజాలక బ్రహ్మదేవుని కడ కరిగి మొఱవెట్టుకొనఁగా నాయన మమ్మందఱిని మీయొద్ద కంపినాఁడు.

దధీ—ఓ యనిమిషులారా! మీవచ్చిన కార్యమును గూర్చి తెలుపక జాగుసేసెద రేల? మిమ్మును నేను రక్షింప నంటినా?

దేవ—మునీంద్రా! ఆతని కాయుధంబులవలనఁ గాని, యస్త్ర శస్త్రంబులవలనఁ గాని, చావులేదట. మీ వెన్నెముక వలన నాతఁడు మృతినొందునట.

ముని—దీనిఁ జెప్పుటకేనా మీరిట్లు వెనుక ముందాడుట? దేవతలారా! ఒకని వలన సమస్తలోకములు రక్షింపఁబడ నున్నప్పు డట్టివాని ప్రాణములు పోయిననేమి? ఆతని కీ పుడమిపై నెంతకాలము నిలిచి యుండునో యొక్కింత విచారింపుఁడు. ఈ దేహమేమి శాశ్వతమా? ఇప్పుడు గాకున్న నెప్పుడో యొకప్పుడైనను నశించునదే గదా? కావున మీ కోరిక నెఱవేర్చెదను. ందే యుండుఁడు.

అని చెప్పి యాఋషీశ్వరుఁ డాశ్రమంబులోని కరిగి తన భార్యకు సర్వమును దెలియఁజేసి, యిది లోకోపకార కృత్యంబుగానఁ దన్నుఁగూర్చి విలపింపవలదనియుఁ, దాను దేహమును జాలించిన యనంతరమామె తన్నుఁ గలిసికొన వలయుననియుఁ దెలిపి యోగమార్గంబున దేహంబును జాలించెను. అంత నతని భార్యయగు సువర్చలయుఁ బాతివ్రత్య ప్రభావంబువలన భర్తను గలిసికొనెను. తదనంతర మింద్రుఁడు దధీచి మహాముని వెన్నెముకను వజ్రాయుధంబుగను, దల యెముకను బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రంబుగను గొని, మించి

వహుఁడై దేవతలతోఁగలిసి యప్పుడే వృత్రుని మీఁదికరిగెను. ఆహా! దధీచిమహాముని దాతృత్వమిట్టిదని యెవ్వరు వర్ణింపఁగలరు?

ఇంద్రుఁడు దేవతలతో దండెత్తి వచ్చినాఁడని విన్నంతనే, వృత్రుండును దానవ సైన్యంబులఁ గూర్చుకొని యుద్ధమునకు సంసిద్ధుఁడయ్యెను. కార్యక్రమంబును దెల్పుటకు దానవుల పక్షమున భార్గవుండును, దేవతల పక్షమున బృహస్పతియును నిలిచియుండిరి. యుద్ధమారంభమయ్యెను. ఆరంభమైన తోడనే ఘోరమయ్యెను. ఘోరమగుటవలన భయంకరమయ్యెను. భయంకర మగుటవలన రణరంగమంతయు రక్తాంకితమయ్యెను. ఇటు దైత్యులు లెక్కకు మిక్కిలిగఁ గూలుచుండిరి. అటు దేవతలు క్షతగాత్రులగుచుండిరి. వృత్రుని సైన్యాధిపతియగు నముచియను నాతఁడష్టదిక్పాలకుల మార్కొని యొక్కొక్కని రణవిముఖునిఁగా నొనర్చుచుండెను. అందువలన దేవతలు నిలువఁజాలక పరుగిడఁదొడంగిరి. పరుగెత్తువారిని వెంబడించి దానవులు పెక్కువిధముల హింసింపసాగిరి. అదిగని వృత్రుఁడు సింహనాద మొనర్చెను. అప్పుడు వాసవుఁడు తన వారికగుచున్న భంగపాటును గమనించి, రెట్టించిన కోపంబున బ్రహ్మశిరోనామకంబును నముచిపైఁ బ్రయోగింప నది యాతని పంచప్రాణములఁ గొనెను. నముచి

మడియుటతోడనే దేవతలొక్కమారుగా దైత్యసైన్యము లపై విజృంభించిరి. తమ నాయకుఁడు పడిపోవుటవలనను, దేవతలొక్కుమ్మడి తమపైఁ గవియుటవలనను, రక్కసు లాధైర్యపడి, పిక్కబలంబును జూపి, యెక్కడి వారక్కడఁ బరుగిడఁ దొడంగిరి. అప్పుడు వృత్రుఁడు తీవ్రాట్టహాసమొనర్చుచు సైన్యంబులఁ బురికొల్పికొని, దేవతలపై విజృంభించెను. వృత్రుఁడు విజృంభించినంతనే దేవతలు వెనుదీసిరి. ఇట్లుండింద్రుఁడాలస్య మొనర్పక దధీచివెన్నెకముగొని, వృత్రునిఁ దాకెను. ఇంతలోఁ జీకటిపడెను. రాత్రి యుద్ధము నిశాచరులకు మిక్కిలి యనుకూలమగుటవలన రక్కసులుక్కుమిగిలి పెక్కురూపంబులఁదాల్చి పెక్కుమార్గంబుల ననిమిషులను జీకాకుపఱచుచుండిరి. ఇది యిట్లుండ వృత్రుండు భయంకరాకారంబును దాల్చి, యింద్రుని గుఱుక్కన మ్రింగివైచెను. దానితో రక్కసుల జయధ్వానములును, దేవతల రోదనధ్వానులును దిక్కుల మాఱ్మ్రోత లీనఁదొడంగెను. అప్పుడమరులందఱు బృహస్పతినిఁ జూచి యేదిమార్గమని విలపింప నాతఁడేమియుఁదోచక మిన్నకుండెను. అట్టి సమయమున దేవలాశ్చర్యచకితులగునట్లు దానవులయందు హాహాకారములు మిక్కుటములయ్యెను. ఏమాయని చూచునప్పటి కింద్రుఁడు వెన్నెముకాయుధంబువలన వృత్రుని కడుపుచీల్చుకొని వెలికి

వచ్చుటయు, దానివలన లోకకంటకుండగు వృత్రుఁడు మృతుండగుటయుఁ గననయ్యెను. ఇంకఁ జెప్పున దేమున్నది? దేవతలు జయలక్ష్మితోఁబాటు రాజ్యలక్ష్మినిఁగూడఁ గొనిరి. దైత్యులు తమ నాయకునితోఁబాటు నాకాధిపత్యమును గూడఁ గోలుపోయి తలకొకదిక్కున నెందేనియుఁ జనిరి. లోకసంరక్షణ మొనర్పఁబడెను.

బాలకులారా! 'పరోపకారార్థ మిదం శరీర' మను నార్యోక్తిని గుర్తించి, మనము మన ప్రాణముల నర్పించి యేని లోకమున కుపకార మొనర్పవలెను. దానివలనఁగలుగు కీర్తివలన మనము చనిపోయినప్పటికిని, మనపేరు పుడమిపై శాశ్వతముగా నిలిచియే యుండును. ప్రతివారును మనలఁ గూర్చి ముచ్చటించుచునే యుందురు.

౬. కుచేలోపాఖ్యానము.

(భాగవతపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము కుచేలుఁడను నొక బ్రాహ్మణుఁడు గలఁడు. అతఁడు కడుంగడు దరిద్రుఁడు.ఆయన భార్య పేరు వామాక్షి. అతనికి ధనలోప మున్నదన్నమాటయేగాని సంతానలోప మెంతమాత్రమును లేదు. తగినంతద్రవ్యము లేకపోవుటవలన నాతనికిఁ గుటుంబ బోషణము దుస్తరమయ్యెను. కేవలము బిచ్చమెత్తుకొని జీవించుచుండెడివాఁడు. కాని యెన్నినాళ్ళని యీవిధముగాఁ గుటుంబమును పోషింపఁ గలఁడు? కష్టము లెక్కుడైన కొలంది కుచేలునకు మనోధైర్య మధికము గాఁజొచ్చెను. అతఁడు ప్రకృతి సంబంధంబు వలన సంసార పరుఁడేగాని, హృదయసంబంధంబువలన నిక్కముగ హరిభక్తి పరుఁడు. కుచేలుఁ డెల్లప్పుడు శ్రీహరినామస్మరణంబును దవిలి యుండెడివాఁడు. దారిద్రదుఃఖము ననుభవించువాఁడయ్యెను, భగవంతుని దూషించెడివాఁడు గాఁడు. పూరాకృత కర్మ్మంబు ననుసరించి యెల్లజీవులకు సుఖదుఃఖంబులు సంభవించుచుండునని, యాతఁడు తలంచుచుండెడివాఁడు. అతని భార్యయగు వామాక్షియు, నన్ని విధముల నతనికిఁ దగినదే. ధనముకొఱకు భర్తను బీడించెడిదిగాదు.సంపదలు లేకపోయెఁ

గదాయని వాపోయెడిదిగాదు. ఉన్నంతలోనే సంసారమును గుట్టుచక్కగా జరుపుకొనెడిదిగాని, యిరుగు పొరుగు వారితోఁ జెప్పుకొని కుటుంబమును వెలితి జేసికొనెడిది గాదు. సంసార పక్షమున నిట్లుండుటయే గాక, భర్తృపక్షమునఁ గూడ మిక్కిలి భక్తిగలిగి యుండెడిది. పతియే దైవమని యామె యెల్లప్పుడుఁ దన మనోనాథునిఁ బూజించుచుండెడిది. భర్తమనస్సునకుఁ గష్టమగు పనిని నొనర్చి యెఱుంగదు. తన్నెన్ని యన్నను మారువలికి యెఱుంగదు. ఇట్టి కులకాంత యగుట వలననే, కుచేలునకుఁ గుటుంబపోషణ మంతకష్టముగాలేదు. దాంపత్యమన నిట్లుగదా యుండవలసినది?

ప్రపంచమున మాతృప్రేమకన్న నుత్కృష్టమైనది వేఱొండులేదు. వామాక్షి కుటుంబముయొక్క దుస్థితి కెంత సహించియున్నను, బిడ్డలం పడుకష్టములఁ జూచినంతనే యెంతయో దుఃఖించుచుండెడిది. ఆనాఁడు గ్రామమునఁ గుచేలునకుఁ దగిన భిక్షము లభించినదిగాదు. అందువలనఁ బిల్లలకుఁగూడఁ గడుపునిండఁ గూడుచిక్కినదిగాదు. పాపము! ఆపసిబిడ్డలకుఁ గష్టసుఖములఁగూర్చి యేమి తెలియును? తమ కన్నము దొఱికినదికాదని, యన్నమును బెట్టవలసినదని తల్లినిఁ జేరి యేడువఁదొడంగిరి. వారియేడుపును విన్నంతనే వామాక్షి హృదయము చెదరిపోయినది. బిడ్డలతోఁబాటు

వామాక్షి కూడ నేడువఁ దొడంగినది. కాని యేడ్చినందు వలన ఫలమేమిగలదు? అంతమాత్రమున నాపసిబిడ్డల యాకలి దీరునా? కుచేలుఁడు మనోధైర్యము గలవాఁడగుటవలనఁ దన దుఃఖమును బైకిమాత్రము చూపక లోలోపలనే యణచు కొనుచుండెను. అతనికిఁగూడ బిడ్డల యేడ్పును విన్నంతనే, హృదయము చెదరిపోయినది. వామాక్షి పొరలి పొరలివచ్చు శోకము నాపుకొనఁజాలక, నిజనాథునిఁ జేరంజని "నాథా! అన్నముకొఱకు బిడ్డలేడ్చుచున్నారు. నేనేమి సేయుదును? వారల యేడ్పు నెట్లుమాన్పుదును? ఎన్నినాళ్లకని మనమీకష్ట దశ ననుభవింపగలము? అయ్యో! ప్రతిదినము నిట్లేయగుచో నీపసిగందులు జీవించుటెట్లు? వీరింక మనవారుగారు. నాథా! నాథా! నాబిడ్డలను జూచిన నాకడుపు పగిలిపోవుచున్నది. నానా టికి శల్యాకృతిని వహించుచున్నారు. ప్రాణములను గన్ను లలోఁ బెట్టుకొని యున్నారు. ఉపేక్షించినచో మనకుదక్కరు. దారిద్ర్య శోకముతోఁ బాటు, పుత్రశోకమును గూడ ననుభ వింప వలసి వచ్చునేమో? అయ్యో! ఆసంగతి తలంపునకు వచ్చినంతనే నాపంచప్రాణము లెగిరి పోవుచున్నవి. మనో హరా! దీనికేదైన మార్గమును విచారింపుఁడు. ఎన్ని కష్ట ములకైనను మనమోర్వఁ గలముగాని, పసిబిడ్డలోర్వఁ గలరా?" యని పెద్దపెట్టున విలపింపఁ దొడంగెను. అప్పుడు

కుచేలుఁడును బొంగివచ్చుచున్న శోకప్రవాహము నణంచు కొని, భార్యనుజూచి, ‹పిచ్చిదానా ! ఏల యిట్లు వాపోయెదవు? మన కర్మమిట్లుండ నేడ్చుటవలన ఫలమేమి ? కానిమ్ము, ఎల్లప్పుడు కష్టములేయుండునా ? దైవము తప్పఁజూచు నప్పుడు, పౌరుషమెట్లు పనిసేయ గలదు ? ఎఱిఁగి మన మొకరి కపకార మొనర్చి యుండలేదు. ఇంతటి కష్టదశ ననుభవించుచుండియు భగవంతుని దూషించి యెఱుంగము. ఎల్లప్పు డాతనినే నమ్మి త్రికరణశుద్ధిగా భజించుచుంటిమి. ఇట్టి తనవారల నాతఁ డెప్పుడో రక్షించి యుండును గాని మనకర్మ మిట్లుండ నాతఁడు మాత్రమేమి సేయఁగలఁడు? ఎంతటివారికిని గర్మానుభవంబుతప్పదుగదా!' యని వాక్రుచ్చెను. కాని వామాక్షి కాతని వాక్యములు నచ్చినవిగావు. అప్పుడామె తనభర్తను జూచి ‹మనోహరా! ఇట్లని యెంతకాల మోర్చియుండఁ గలము? పౌరుష మొనర్చికదా దైవముపై నాధారపడునది? కావున నేఁజెప్పుదాని నించుక యాలకింపుఁడు. శ్రీకృష్ణ భగవానుఁడు మీకు బాల్యస్నేహితుఁడుగదా! ఆ మహానుభావుఁ డిప్పుడు ద్వారకాపురంబున నున్నవాఁడు. ఆతఁడు భక్తవత్సలుఁడు. తన్ను నమ్మి నిశ్చలభక్తితో భజించువారలకుఁ దన్నైన నిచ్చునంతటి యుదారహృదయుఁడు. ఆతఁడా సకల సంపదలతోఁ దులదూగుచున్నవాఁడు. ఆమహాత్ముని నంద

ర్శన మిహపరంబులకు శుభకరము. కావున మీరాతనియొద్ద కరుగుఁడు. సర్వజ్ఞుఁడగు నాతనికి మీదుస్థితి తెలియక పోదు. భక్తవత్సలుండగు నాతఁడు భక్తుండని యెన్నకపోయినను, దుదకు బాల్యస్నేహితుండని తలంచియైన మీకు సాయ మొనర్పఁగలఁడు. ఆలక్ష్మీనాథుఁడు గరుణించినచో మనకు సర్వసంపదలు సమకూరఁగల' వని తెలుపఁ గుచేలుండును సమ్మతించినవాఁడై భార్యను విలోకించి 'కాంతా! నీవు సెప్పిన చొప్పున నామిత్రుని సందర్శనార్థమై నేఁడే యరిగెదను. కాని—

క. పతికడకుఁ దన్నుఁ గూర్చిన
సతికడకును వేల్పుకడకు సద్గురుకడకున్
సుతుకడకు రిక్తచేతుల
మతిమంతులు సనరు నీతి మార్గము...'

అని పెద్దలు సెప్పుదురు గాన నాకేమైన నొసంగుము. పోయి వచ్చెద' నని పలికెను. అంత వామాక్షియు నెన్ని నాళ్ళ నుండియో దాచియుంచుటవలనఁ దుట్టెలు గట్టియున్న చేరెడటుకులను మగని జీర్ణవస్త్రంబు కొంగున నంటఁగట్టి వయన మొనర్చెను. కుచేలుండును నాఁడే ద్వారకానగరంబునకు బయలుదేరెను.

కుచేలుఁడట్లు ద్వారకాపురంబున కరుగుచుఁ దనలోఁ దాను «నేనెంత పిచ్చివాఁడను? సతిహితమును బాటించి యిట్లు బయలుదేరితినే గాని, నేనెక్కడ? ద్వారకాపుర మెక్కడ? ఎట్టిటులో ద్వారకానగరంబును జేరుదు ననుకొందుఁ బో! ఎట్టిటులో నాపురంబును బ్రవేశింతు నను కొందుఁ బో! ఎట్టిటులో నామహానుభావుని దివ్య సౌధముసగూడ సమీపింతు ననుకొందుఁబో! ఇంత మాత్రమున నేమి సిద్ధింపఁ గలదు? ప్రయోజనంబులేని శ్రమకు లోనగుటయేగదా? నిరుపేదనగు నే నెడ? అష్టైశ్వర్యసంపన్నుండును, భాసురాంత. పురవాసియునగు శ్రీకృష్ణుఁడెక్కడ? అతనియంత పురంబును బ్రవేశింతమన్న నన్నచటి ద్వారపాలకులడ్డగింతురేమో? నిరు పేదననియు,మలినవస్త్రధారిననియు, నన్ను వారు కసిరికొట్టుదు రేమో? ఒక వేళ వారికేమైన లంచమిచ్చి లోనికరుగుద మన్నఁ జేతఁ జిల్లిగవ్వయైనను లేనివాఁడనుగదా? ఆ! ఇది యంతయు వెఱ్ఱియాలోచనగాని భక్తవత్సలుండగు శ్రీకృష్ణుఁడు నన్నుఁ గరుణింపకుండునా? అతని సేవకులు మాత్రము నా యందు జాలి వహింపకుందురా? ఏమో? భవిష్యద్విధాన మునుగూర్చి నిర్ణయించుటెట్లు? శ్రీకృష్ణుఁడు దయాసముద్రుఁ డనియు, భక్తసులభుండనియు, వినియున్నాను. ఐనను నా భాగ్యమెట్లున్నదో?' యని యనేకవిధములఁ దలపోసికొనుచు

గతిపయ దివసంబులకు ద్వారకాపురంబును జేరెను. ఆ నగర శోభాతిరేకంబును గన్నులారఁ దిలకించినంతనే కుచేలునకు బ్రహ్మానందము గలిగెను. ఏ గృహమునఁ జూచినను లక్ష్మి తాండవమాడుచుండెను. ఏమందిరమును దిలకించినను, శ్రీహరి పూజలతో నిండియుండెను. ఏద్వారమును వీక్షించినను బచ్చని మాకుతోరణములతో భాసిల్లుచుండెను. ఏయమ్మను గాంచినను మణిమయభూషణాదులతోఁ గళకళ లాడుచుండెను. ఏ పురుషుని విలోకించినను హరిసేవాపరాయణత్వమున సార్థక జన్ముఁడై విలసిల్లుచుండెను. అట్టి పురమును జక్కఁగాఁ దిలకించుచుఁ గుచేలుఁడు కృష్ణుని దివ్యసౌధంబును సమీపించి, యెవ్వరిచేతను నడ్డగింపఁ బడక, యథేచ్ఛగా నంతఃపురంబును బ్రవేశించెను. సజ్జనుల నడ్డగించు వారెవ్వరుందురు ?

కుచేలుఁ డట్లంతఃపురంబును బ్రవేశించి యెట్టయెదుట రుక్మిణీసౌధమున బహు వినోదముల మునింగియున్న వానిని, మన్మథ మన్మథుం డనఁగ నొప్పువానిని, నీలమేఘమువంటి శరీరకాంతి గలవానిని, దేవేంద్రాది దేవతలచేత నుతింపఁబడెడు వానిని, కౌస్తుభమను భూషణమును ధరించినవానిని, సర్వాభీష్టముల నొసంగువానిని, సురుచిర రూపలావణ్యాతిశయంబు గలవానిని, దేవతలకు శరణ్యుఁడైన వానిని, సింహము నడుమువంటి నడుము గలవానిని, సకల లోకముల

చేత నారాధింపఁ బడెడువానిని, హస్తమునఁ జక్రాయుధం బును గలవానిని, జగత్ప్రశస్తుఁడైన వానిని, విహఁగవల్లభుని వాహనముగాఁ గలవానిని, బట్టువస్త్రమును ధరించినవానిని, శ్రీపతేనిమీఁదఁ బవ్వళించువానిని, గమలములవంటి కన్నులు గలవానిని, మకరకుండలాలంకారములచేత శోభిల్లువానిని, మృదుభాషణ మొనర్చువానిని, నాదిమధ్యాంతములు లేని యాకారము గలవానిని, క్షీరసాగరమందు విహరించువానిని, సకల సద్గుణములకు నిలయమై నెగడొందువానిని, సృష్టి స్థితి లయంబులకు నాథుఁడైనవానిని, జతుర్దశభువనంబులను గుక్షి యందు దాచియుంచినవానిని, బ్రహ్మాదులకుఁ గూడ నంద రానివానిని, సకల జీవులయందును సూక్ష్మరూపంబున నిలిచి యున్నవానిని, సర్వస్థలంబులందును వ్యాపించియున్నవానిని, సాకారుఁడయ్యు నిరాకారుఁడై వెలయువానిని, విశేషుఁ డయ్యు నిర్విశేషుఁడై యొప్పువానిని, హ్రిస్వదీర్ఘస్థూల సూక్ష్మానందపరివాహమునకు మూలమైనవానిని, వేసము లేనివాఁడయ్యుఁ బదివేషంబులఁ దాల్చువానిని, బ్రాణవస్వరూ పుఁడయ్యుఁ బ్రాణవాతీతుఁడగువానిని, బ్రకృతి సంబంధము గలవాఁడయ్యుఁ బ్రకృతివికారములు లేకుండ నెగడువానిని, యదుకులంబున నవతరించినవానిని, శ్రీకృష్ణభగవానునిఁ గని భక్తిభావం బినుమడింప డాయుంజని తత్త్వగతులఁ బ్రార్థింపఁ

దొడంగెను. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుఁడు తత్తరముతోఁ దల్పంబు నుండి డిగ్గి, యెదుర్కొని, పరిరంభణమాచరించి, కుచేలుని నుచితాసనమునఁ గూర్చుండఁజేసెను. అట్టియెడ రుక్మిణీదేవి కనకకలశంబుతో నిర్మలోదకంబులఁ గొనివచ్చుడు శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముఁ డాభూసురోత్తముని పాదంబులఁగడిగి, తడియొత్తి పూజఁగావించెను. అక్కడనున్న పరిచారికాజనంబు లంద ఱాతనిఁజేరి యొకరు గంధమునుబూయు, నింకొకరు సిగఁబూల ముడిచిరి. ఒకరు కుసుమదామములఁ గంఠమునవేయు, నింకొ కరు ఫలాహార మొసంగిరి. ఒకరు కర్పూరతాంబూలంబు నొసంగ, నింకొకరు పునుఁగుజవ్వాదివిలేపనంబుల మేన నలం దిరి. ఇట్లు పరిచారికాజనంబు లుపచరించుచుండ శ్రీకృ ష్ణుఁడు పాదముల నొత్తుచుండెను. మార్గాయాసంబు దీరు నట్లు రుక్మిణీదేవి విసరుచుండెను. ఆహా! ఏమి కుచేలుని భాగ్యము? ఎవ్వనిసందర్శనంబు కొఱకు మునులు నిరాహారులై పెక్కేండ్లు తపంబు సల్పుదురో, యెవ్వని గుర్తింప నేరక బ్రహ్మాదులు తలఁకిందులగుచుందురో, యెవ్వని గుణంబుల వర్ణింపలేక నిగమంబులు నాల్గును ఘోషించుచున్నవో, యట్టి పురాణపురుషుని—అట్టి దేవదేవుని—అట్టిశ్రీకృష్ణభగ వానుని—దర్శించుటయేగాక, యాతని సేవలఁగూడఁ గొను చుండెఁగదా? ఆహా! 'నాదాసులకు నేను దాసుఁడ' నను శ్రీ కృష్ణభగవానుని వాక్యము సర్వవిధముల సార్థకంబేగదా?

కుశల ప్రశ్నము, సత్కారము ముగిసిన యనంతరము, కృష్ణుఁడు కుచేలునితోఁ గొంతతడవు తమ బాల్య క్రీడలఁగూర్చి ముచ్చటించి, తదనంతరము దివ్యదృష్టివలనఁ దనసఖుఁడు తన యొద్ద కరుదెంచిన వృత్తాంతమును దెలిసికొని, 'మిత్రమా! నీవు నాచెంత కరుదెంచు నప్పుడు నాకని యేమి తెచ్చియుంటివి? అయ్యది యెట్టిదైనను నేనారగింతును. నాతత్త్వము నీకు మాత్రము దెలియదా?

'క. దళమైనఁ బుష్పమైనను
ఫలమైనను దోయమైనఁ బాయని భక్తిన్
గొలిచిన జను లర్పించిన
నెలమిన్ రుచిరాన్నముగనె యేను భుజింతున్.'

కావున నీవు నా కొఱకుఁ దెచ్చిన దానిని సంశయింపక యొసంగు' మని పలుకఁ గుచేలుఁడు దాఁదెచ్చిన యటుకుల నంతటివాని నొసంగఁజాలక మౌనము వహించెను. కృష్ణుఁ డా సమాచారమును గూడఁ దెలిసికొని 'కుచేలా! ఏల సంకోచించెద'వని పలుకుచు నాతని జీర్ణవసనంబు కొంగుననున్న యటుకులమూటను విప్పి, పిడికె డటుకులను బ్రీతి పూర్వకంబుగ నారగించి మఱియొక పిడికెడుగొన రుక్మిణి యాతని హస్తమును బట్టుకొని 'నాథా! ఇంకవలదు. ఇప్పటికే నీ మిత్రున కెన్నరాని సంపదలు గల్గినవి. మితిమీఱుట యెన్నటికిని బనికిరా' దని వారించెను.

మఱునాఁడు కుచేలుఁడు తన మిత్రుని యొద్ద సెలవు గైకొని, తన యూరునకుఁ బ్రయాణమయ్యెను. కృష్ణుండును, గుచేలునిఁ గొంతదూరమువఱకనిపి సెలవుగైకొనెను. కృష్ణుఁడరిగిన యనంతరము, తన కేమియు నాతఁడొసంగక పోయెఁగదాయని కుచేలుఁడు పెక్కు విధంబులఁ దలంచుచు ననవరత ప్రయాణం బొనర్చి తనపురంబును జేరెను. కాని యాపురమును జూచినంతనే యాతనికి మతిభ్రమణము గల్గెను. అది ద్వారకానగరంబువలె నుండెనుగాని, యిదివఱ కాతని పురంబువలె నుండలేదు. ఎక్కడఁ జూచినను మేడలే, ఎక్కడఁ జూచినను లక్ష్మీప్రసన్నమే, ఏమాయని విచారించుకొనుచు, గృహంబును సమీపించు నప్పటి కది శ్రీకృష్ణుని యంతఃపురంబువలె నుండెను. దారితప్పితినా యేమని యాతఁడు తలపోయుచుండఁ బరిచారికాజనంబులతో నాతని భార్య యతని కెదురు సనుదెంచి లోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి, శ్రీకృష్ణుని కృపావిశేషంబు వలననట్టిసంపదలులభించెనని తెలియఁజేసెను. నాఁడు మొదలాదంపతులు హరి యందెడతెగని భక్తిగలవారై సుఖముగాఁ గాలమును గడపుచుండిరి.

బాలకులారా! హరిభక్తి గలవారల కన్నియు లభించును.

---

౨. నరజననము.

(అష్టాదశపురాణాంతర్గతము.)

బాలకులారా! ఇంటి గుట్టును దెలిసికొనకయే, బయటి గుట్టును దెలిసికొనుటకు యత్నించునట్లు, మానవుఁడు తన జన్మమును గూర్చి తెలిసికొనకయే, యితర విషయములఁ గూర్చి తెనిసికొనుటకు యత్నించుచున్నాఁడు. ఇది ప్రపంచ స్వభావము. కావున మీకీ పురాణముల యందుఁ దెలుపఁబడిన మానవజన్మ క్రమమును గూర్చి సంగ్రహముగాఁ దెలియఁ జేసెదను. తెలిసికొనుఁడు.

౧. పిండోత్పత్తి క్రమము.

మనము భుజించునట్టి యోషధులయందుఁ దొలుదొల్త బీజరూపముననుండి యనంతర మందుఁగల సారము శుక్లమగుచున్నది. అనంతర మీశుక్లము స్త్రీ గర్భమునందున్న పుష్పమునఁబడి, స్త్రీ రేతస్సుతోఁ గలసి పిండరూపమును బొందుచున్నది. ఈ పుష్పమునకు జరాయువని పేరు. ఇది స్త్రీల ఋతుకాలమున వికసించి యుండును. ఈ శుక్ల శోణితంబులు గలిసిన యైదు రోజులకు నీటిబుగ్గవలె నేర్పడుచున్నవి. పదునేను దినముల కండాకృతి నొందును. నెల రోజు

లకు లొ్డిలెడు పెరుగును. రెండు నెలలకు మానవాకార మును బొందును. నాలుగు మాసముల కంగములను గై కొనును. అయిదు లేక యారు మాసములకు గోళ్ళు వగై రాలను, నేడు మాసములకు నెముకలు, తల, చర్మము, వెంద్రుకలు, మొదలగు వానిని బొందును. ఎనిమిదవ మాస మున సంపూర్ణచైతన్యమును బడయును. ఇట్లు సంపూర్ణ చైతన్యమును బొందిన యా పిండము, బొడ్డు తీగద్వారా, తల్లి భుజించునట్టి, యుప్పు, పులుసు, కారము, చేదు, వగరు, మొదలగు పదార్థముల సారమును గైకొనుచు, గర్భనర కంబు ననుభవించుచు, మలమూత్రాదులకు లోనగుచు, నిట్టి గర్భనరకమును, దన కెన్నఁడును గలిగింప వలదని భగ వంతునిఁ బ్రార్థించుచుఁ దుదకుఁ బదినెలలు బూర్తియగుడుఁ దల్లిని బహు కష్టపెట్టి పుడమిపై జన్మించును.

౨. మానవ దేహ నిర్మాణము.

పిండోత్పత్తి క్రమమును గూర్చి మీకిప్పుడు తెలియ వచ్చినదిగదా? ఇఁక మానవ దేహనిర్మాణమునుగూర్చి కొంత వఱకుఁ దెలిసికొనుఁడు. మానవ దేహములు రెండువిధములు. మొదటిది వ్యావహారిక దేహము. రెండవది పారమార్థిక దేహము. వ్యావహారిక దేహమునం దేబదిలక్షల రోమ

రూపము లున్నవి. వీనిలో నేడు లక్షలు శిరస్సుననున్నవి. వ్రేళ్ళయందలి యెముక లిరువది. నోటిలోని దంతములు ముప్పదిరెండు. ఈదేహమునందు వేయి పలముల మాంసము నూరు పలముల రక్తము, పది పలముల మేదస్సు, నూట నలు బది పలముల చర్మము, పండ్రెండు పలముల మజ్జ, మూడు పలముల మహారక్తము, పది మాషముల యెత్తు రేతస్సును, చేరియుండును. మున్నూటయరువది యెముకలు, కోటి నర ములు, నుండును. ఇవిగాక యేబది పలముల పిత్తము, దానిలో సగము శ్లేష్మము గూడి యుండును. ఈ శరీరమున జీవుఁడు వాయు రూపమున సంచరించు చుండును. ఈ జీవునందే— అనఁగా, సర్వ సంపూర్ణమగు నీదేహమునందుఁ బదునాల్గు భువనంబులును, సప్తద్వీపములును, సప్త కులపర్వతంబులును సప్తసముద్రంబులును నిలిచి యున్నవి. అందువలననే దీనికి, బ్రహ్మాండమను పేరువచ్చినది.

ఇంకఁ బారమార్థిక దేహమును గూర్చివినుఁడు. ఇది యెల్లప్పుడును స్థూలదేహమున నిమిడియుండును. ఇందు భగ వంతుఁ డాత్మరూపమున నివసించు చున్నాఁడు. కావుననే పురుషుఁ డీశ్వర రూపధారి యనియు, స్త్రీ ప్రకృతి రూపిణి యనియుఁ జెప్పఁబడుచున్నారు. ఈసూక్ష్మశరీరమునందారు

చక్రములున్నవి. ఇట్టి మానవదేహనిర్మాణమును గూర్చి సంపూర్ణముగా నెవ్వఁడెఱుంగునో యట్టివాఁడు మహాజ్ఞాని యగుచున్నాఁడు. అట్టి వాఁడొక్కఁడే తన జన్మమును సార్థకము జేసికొనఁ గలుగుచున్నాఁడు.

3. ఆరోగ్య సాధనములు.

ఈవిధముగా నేర్పడిన మన దేహమును జక్కఁగాఁ గాపాడుకొనవలయును. కాపాడుకొనుట యన నారోగ్యవంతులమై యుండుటయే. ఆరోగ్యవంతులమై యుండుటకు మనము మిక్కిలి జాగరూకతతో నుండవలయును. శరీరమునకుఁదగిన పరిశ్రమ నీయవలెను. వేళతప్పక భుజింపవలయును. శరీరమునకు సరిపడు పదార్థములనే భుంజింపవలయును. ఆభుజించుటయైనను మితముగా నుండవలయును. మనము మన కడుపును సగము అన్నము మొదలగు పదార్థములతోడను, నాల్గవ భాగమును నీటితోడను నింపి, మిగిలిన భాగమును గాలికొఱకు ఖాళీగా నుంచవలయును. భోజనము చేసిన తరువాత నాలుగు గంటలవఱకు, మఱియేపదార్థమును దినఁ గూడదు. అవసరమగు నెడల మంచినీరు మాత్రము త్రాగ వచ్చును. ఎప్పుడు నాకలితో నుండఁ గూడదు. బాగుగా నాకలి యున్నప్పుడేమియుఁ దినకున్నచోఁ బైత్యము హెచ్చి

ప్రాణమున కుపద్రవము గలుగఁజేయును. ఆకలి బాగుగాఁ గలిగినప్పుడన్నము లభింపక పోయినయెడల మంచి పాలనైనను గ్రోలవలెను. అవియు లభింపకపోవునెడలఁ దుదకుస్వచ్ఛమైన జలమునేనిఁ ద్రాగవలెను. ఎన్నఁడును మితిమీరి భుజింపఁగూడదు. ఆరోగ్యమును గాపాడుకొనుటకు స్నానముగూడఁ దగిన సాధనమగుచున్నది. దీనికిఁ జల్లనినీరు మంచిది. అదియుఁ బారెడి నీరగుచో మఱింత మంచిది. ఇదిగాకున్న గోరువెచ్చని నీరైనను మంచిదియే. సూర్యోదయకాలమునఁ గాని, యంతకుముందుగాని స్నానము చేయవలెను. భోజనము చేసినపిమ్మట నది జీర్ణమగువఱకును స్నానము చేయఁగూడదు. తఱచుగా నభ్యంజనస్నానమును జేయుచుండవలయును.

నిద్రయు నారోగ్యమునకు మూలసాధనమగుచున్నది. ఇది బాలురకు విశేషముగా నుండవలయును. యౌవనమందున్నవారికి రోజునకెనిమిది తొమ్మిదిగంటల నిద్ర యవసరము. ఆరుగంటలైనను వారు నిద్రపోకున్నచో నారోగ్యము చెడును. పగటినిద్ర యారోగ్యమును బాడుసేయును. వేసవికాలమునందు మాత్రము పగటివేళ రెండుగంటలసేపు నిద్రింపవచ్చును. రాత్రివేళఁ బ్రథమభాగమునందు నిద్రపోవుట మంచిది. కావుననే పెందలకడనే పరుండి, వేకువనే

లేవవలయునని మనవారు సెప్పుదురు. ఇంకను భయము వల నను, విచారమువలనను, దుఃఖమువలనను, కోపమువలనను, నారోగ్యము చెడిపోవును. ఆరోగ్యము ఋతువుల ననుసరించియుఁ గలుగుచున్నది. వసంతఋతువునందుఁ జందనాదులను బూసికొనుట, యౌవనవతులగు స్త్రీలతో సుఖించుట, మొదలగువానిచేతను, గ్రీష్మఋతువునందు సాయంకాలము చల్లనిగాలిలోఁదిరుగుట, నియమితకాలమున నాహారమును గైకొనుట, మొదలగువానిచేతను, వర్షఋతువునందు, వెచ్చని నీళ్లతో స్నానముచేయుట, వేడిపదార్థములను గైకొనుట, మొదలగు వానిచేతను, శరదృతువునందు శరీరమున కెండ తగులకుండఁ జేసికొనుట, నూతినీళ్లతో స్నానముచేయుట, సమముగా భుజించుట, మొదలగువానిచేతను, హేమంత ఋతువునందు, నుష్ణపదార్థముల నప్పుడప్పుడు గైకొనుట, శరీరమునకుష్ణత్వమును గలిగించుకొనుట, వేడియన్నమును భుజించుట మొదలగువానిచేతను, శిశిరఋతువునందు వేడి నీళ్లతోస్నానముచేయుట, శరీరమును గప్పియుంచుట, మొదలగువానిచేతను, మంచియారోగ్యము గలుగుచున్నది. ఇంకను నెయ్యి, పాలు మొదలగు పరిశుభ్రపదార్థములను గైకొనుట చేతను, నాకలియగునప్పుడు మంచియాహారమును భుజించుట వలనను, దాహశాంతికిఁ జల్లనినీరు ద్రావుటవలనను, తాంబూ

లము వేసికొనుటచేతను, బగటిపూట నావుపెరుగుతో భుజిం
చుటచేతను, దీపిపదార్థములను మితముగాఁగైకొనుటవలనను,
నింద్రియనిగ్రహమును గలిగియుండుటవలనను, మంచియారో
గ్యము గలుగుచున్నది.

ఆరోగ్యముగలుగుట కెన్నిమార్గములుగలవో, చెడి
పోవుటకు నన్నిమార్గములు గలవు. సారములేని మాంసమును
భుజించుట, తనకంటెఁ బెద్దవారగు స్త్రీలతో సుఖించుట,
కన్యామాసమున నెండకాగుట, పులిసినపెరుగును గైకొనుట,
రాత్రికాలమునఁ బెరుగు నుపయోగించుట, ఋతుమతియై
యున్న కాంతతోఁగలియుట, తాటిపండు, బిల్వఫలము దిని
నీరుద్రావుట, శరత్కాలమున వేడినీరుద్రావుట, భాద్రపద
మాసమునఁ జేదుపదార్థములఁ గొనుట, దాహములేకుండ
నీటినిగ్రోలుట, కంపునూనెను శరీరమునకుఁ బూసికొనుట,
పాసిపోయిన యన్నమునుదినుట, కుళ్లిపోయిన పండ్లనుదినుట,
మాగుడువలనఁ బండిన యరటిపండ్లను దినుట, వాననీరు
ద్రావుట, యింటనిలువయున్న కుంభోదకముతో స్నానము
చేయుట, భోజనముచేసిన వెంటనే చాలదూరము నడచుట,
నిప్పుకాచుకొనుట, విశేషముగాఁ దిరుగుట, విశేషముగా
మాటలాడుట, విశేషముగా స్త్రీలతోఁ గలియుట, తఱ
చుగా శోకించుట, కలహించుట, తిండిమానియుండుట, పరుష

భాషణ మొనర్చుట, మొదలగువాని యన్నిఁటిచేత నారో గ్యము చెడిపోవును. కావున వీనినన్నింటిని జక్కఁగా గమనించి మనము మనయారోగ్యమును గాపాడుకొనవలెను. ఆరోగ్యమే మనకు మహాభాగ్యము.

౪. మానవ జీవితము.

మనమందఱమును బైనుదహరింపఁబడిన విషయముల గ్రహించి మన యారోగ్యమును గాపాడుకొనవలయును. మనజీవితమున నెన్ని యోమార్పులు గలుగుచున్నవి. తొలు దొల్త బాల్యావస్థను గడుపుచున్నాము. స్త్రీలకుఁగాని, పురుషులకుఁగాని బాల్యావస్థయనునది పండ్రెండువత్సరముల వఱకుఁ జెల్లుచున్నది. దీనినే పెద్ద లజ్ఞానావస్థయని చెప్పుదురు. ఈ యవస్థయందు బాలురుగాని, బాలికలుగాని, చేసిన పాపపుణ్యములు వారిఁబొందవు. వీరొనర్చు ప్రతికార్యమునకు, దల్లి దండ్రులే యుత్తరవాదులై యుందురు. అజ్ఞానావస్థయందున్న వారగుటవలన వీరికిఁ బాపపుణ్యభేదము దెలియదు. తల్లి దండ్రులే వారిని మిక్కిలి జాగరూకతతోఁ గాపాడవలయును.

బాల్యము గడచిన యనంతరము యౌవనావస్థసంభవ మగుచున్నది. ఈయవస్థయందే స్త్రీపురుషులకు వివాహము లు జరుగుచున్నవి. ఇచ్చోట స్త్రీపురుషులకు జన్మాంతర

సంబంధమగు భార్యాభర్తలసంబంధ మేర్పడుచున్నది. ఈ సంబంధ మొక్కజన్మముతో నశించునది కాదు. జన్మజన్మములకిది నిలిచియుండును. కర్మవశమున భార్యగాని, భర్త గాని, ముందు మరణింపవచ్చును. ముందు మరణించువారు యమలోకమునకరిగి, పాపపుణ్యములకుఁ దగినట్లు, నరకమును గాని, స్వర్గాదిభోగములనుగాని, యనుభవించుచుందురు. అంతట రెండవవారుగూడ మృతినొంది, మొకటివారితోఁ గలియుదురు. తిరిగి పుడమిపై జన్మించి భార్యాభర్తలగుదురు. ఎప్పుడో యొకప్పుడు స్త్రీపురుషులొనర్చిన విశేష పాపపుణ్యంబుల ననుసరించి యీసంబంధము తీరిపోవును. ఇది జనకునిరొడల జన్మజన్మముల కీసంబంధము శాశ్వతముగా నిలిచియుండును.

భార్యాభర్తలయందు భర్తకే పెక్కువిధులు శాస్త్రములో విధింపఁబడియున్నవి. సహజముగా స్త్రీలకంటెఁ బురుషులే యెక్కువ జ్ఞానమును గలవారు. కాని మాయారూపిణియగు స్త్రీవలనఁ బురుషుఁడు తనజ్ఞానమును గోలుపోవుచున్నాఁడు. ఇది స్త్రీయొక్క తప్పుగాదు. ఎందుకనఁగాఁ బురుషుఁడగువాఁడు తనశక్తివలన స్త్రీని లోబఱచుకొనవలయుఁగాని తానామెకు లోఁబడియుండఁగూడదు. లోఁబడుటయనునది పురుషుఁడవివేకియైనప్పుడుగాని, కామాంధుఁడైనప్పుడుగాని సంభవింపదు

చున్నది. ఇట్టిది తనకుఁగలుగకుండ బురుషుఁడు తన్నుఁ రక్షించు కొనవలయును. ఇట్టి పురుషుఁడే పురుషుఁడనఁ నొప్పుచున్నాఁడు. పురుషునకుఁ దనభార్యయెడల ముఖ్యముగా నడుపవలసినవి కొన్ని విధులుగలవు. ఘును మందా మెను వశవర్తినిగాఁ జేసి కొనుటయే యాతనికి ముఖ్యమైనవిధియై యున్నది. ఇట్లు సేసి కొనుటకుఁ గొట్టుటయుఁ, దిట్టుటయు, మతేవిధమునవైన శిక్షించుటయు నెంతమాత్రమును బనికిరావు. ఆమెకు సాధకబాధకములఁగూర్చి తెలియఁజేసి, చక్కని విద్యాభ్యాసమును గూడ నొసంగి, ముందు తానామెను మనస్ఫూర్తిగాఁ బ్రేమించి దానిమూలమునఁ దన్నామె మనసారఁ బ్రేమించి దశవర్తినియై యుండునట్లొనర్చుకొనవలయును. ఇందు భార్యాభర్తల యేకీభావ మత్యవసరము. వెండియు నీసంసార మొక బండి వంటిది. అబండిని నడపువారు స్త్రీపురుషులే. సహజముగా బండికిఁగట్టఁబడిన యెద్దులలో నొకటి త్రోవనునడచి, రెండవది ప్రక్కలకుఁగాని, వెనుకకుఁగాని, ముందునకుఁగాని, లాగినచో, బండియెట్లానడువదో, యట్లే స్త్రీపురుషులయందొకరి మాట యొకరికిఁ బనికిరాకున్నచో సంసారమునొడుఁ జక్కఁగానడువదు. కావుననే యేకీభావ మత్యవసరము. ఇంకను గాంతలు సంభోగమునిమిత్తమే యుపయోగపడువారలని మనము తలంపఁగూడదు. సంభోగమునందును భర్తకొన్ని

నియమములను బాలింపవలయును. ఋతుస్నాన మాచరించిన నాటనుండి పదునారు దినములవఱకే పురుషుఁడు తన కాంతయందు గృహస్థధర్మమును జెలుపవలెను. కృష్ణాష్టమి, కృష్ణచతుర్దశి, పూర్ణిమ, యమావాస్య, యేకాదశి, సంక్రమణము, మొదలగు పర్వదినములయందును, నితరములగు వ్రతదినములయందును, బురుషుఁడు కాంతను ముట్టరాదు. ఇట్టి నియమములను బాలించుటవలన స్త్రీపురుషులారోగ్యము గలవారగుటయేగాక, వారికిఁ గలుగు సంతానముగూడ నాయురారోగ్యబలాభివృద్ధి గలిగియుండును. ఇది దేహాభ్యుదయమున కన్నివిధముల మంచిది.

౫. పాపములు. వానిశిక్షలు.

మనము మనజీవితకాలము నం దెన్నియో పాపములఁ జేయుచున్నాము. ఈపాపములు రెండువిధములై యున్నవి. మొదటివి మహాపాతకములు. ఇవియైదు. స్త్రీహత్య, శిశుహత్య, గోహత్య, బ్రహ్మహత్య, ఆత్మహత్య. ఈపాపములకు ప్రాయశ్చిత్త మునునదిలేదు. ఇట్టి పాపముల నాచరించినవారందఱును తీరని నరకము ననుభవింతురు.

ఇఁకరెండవతరగతివి సాధారణములు. సురాపానము, స్త్రీద్రవ్యాపహరణము. దేవ బ్రాహ్మణ ద్రవ్యాపహరణము,

మాహాత్మ్యము.

వరాంగనాపహరణము, వరాంగనానంభోగము, విషప్రయో
గము, విషపదార్థవిక్రయము, దుర్జనసాంగత్యము, దుర్మార్గ
ప్రవర్తనము, దురాలోచనము, పరదూషణము, వేదాచార
విరుద్ధవర్తనము, జీవహింస, చోరత్వము, కూటసాక్ష్యము
నొసంగుట, వాగ్దానమును జెల్లింపక పోవుట, యనృతమాడుట,
కులాచారములను విడనాడుట, విధవలను బెండ్లియాడుట,
జారస్త్రీలతో భోగించుట, రజస్వలను గలియుట, సత్కార్య
ములకు విఘ్నము గలిగించుట, పతివ్రతయు, సత్ప్రవర్తనయు,
సకలసుగుణాభరితయు, నగు కాంతను బరిత్యజించుట, గురు
దూషణ మొనర్చుట, తల్లి దండ్రులను బోషింపకుండుట,
నమ్మించి మోసపుచ్చుట, మేలు చేసినవారికి గీడు సేయుట,
చేసిన మేలును మఱచిపోవుట, బిడ్డల నమ్ముకొనుట, దిక్కులేని
వారిననాదరించుట, మొదలగు పాపములన్నియు రెండవ
తరగతిలోనివి. వీనికి శిక్షలు గలవు. ఇట్టి పాపులందఱు
పశుపక్ష్యాదుల యోనులయందుఁ గాని, యెనుబదినాలుగు
లక్షల జీవరాసుల యోనులయందుఁ గాని, పుట్టుచుందురు.
తిరిగి చచ్చుచుందురు. ఈజన్మలయందుఁ బుణ్యము నార్జించి
నచోఁ దుదకు మనుష్యయోనియందు భండాలవంశమునఁ
బుట్టెదరు. ఇచ్చను బుణ్యము నార్జించిన వోఁ క్రమక్రమముగా
హెచ్చుజన్మములను దరించి తుదకగ్రజన్మమును బొందెదరు.

ఈజన్మమున సాత్త్వికగుణప్రధానులై, సన్మార్గమున వర్తించు నెడల జన్మరాహిత్యమును బొంది శాశ్వత పుణ్యలోక నివాస సౌఖ్యమును బొందెదరు. ఈవిధముగా మానవజన్మ మంత యొందుచున్నది.

మనము సంసారమును దరింపవలయునన్నఁ గొన్ని సాధనములు గలవు. అందు భగవద్భక్తియనునది మిగులఁ బ్రశస్తమైనది. భగవద్భక్తి వలన సకల పాపములును నశించును. తుదకు మహాపాతకులుగూడ దీనివలనఁ దరింపఁగలరు. ఈభగవద్భక్తికనుసరణములై, యహింసయు, సర్వభూత సమత్వము—ఆత్మస్వరూప విజ్ఞాన పరిపూర్ణత్వము, మొదలగు నవి యన్నియు నుండవలయును. అప్పుడిది మిగులరాణింపఁ గలదు.

బాలకులారా! ఈపాఠమువలన, నారోగ్యమును గాపాడు కొనుటయుఁ, బాపములకు లోనుగాకుండుటయు, భగవద్భక్తిని గలిగియుండుటయు, గృహస్థధర్మముల నడుపుటయు, మున్నగువానినిఁ జక్కగా గ్రహింపుఁడు.

సంపూర్ణము.

పురాణ చంద్రిక

Sl. No. 141

13747